

DE JONGENS van MEERWIJK

door
G. TROOST

Naamloze Vennootschap W. D. Meinema - Delft

De jongens van Meerwijk

Jan Dekker sprong overeind (Zie blz. 111)

De jongens van Meerwijk

door G. Troost

Geïllustreerd door M. L. Middelhoek

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA-DELFT

HOOFDSTUK I

EEN KLAVERBLAD VAN DRIE

't Was middernacht.

De kerkklok van het dorpje Meerwijk sloeg twaalf uur, en de twaalf slagen trilden door de lucht over de slapende huisjes en hoeven.

Iedereen was ter ruste gegaan na de drukke taak van de dag.

Ook in het kleine huisje van de weduwe Brak, aan de buitenkant van het dorp, was het stil geworden. De dag was drukkend warm geweest en vóór men ging slapen, had menigeen naar de lucht gekeken, waar in 't Westen donkere onweerskoppen hingen. Hoger en hoger stapelden de wolken zich op. 't Was als een groot, dreigend leger, dat langzaam, maar onweerstaanbaar aanrukte.

En nu was het genaderd: fel weerlichten en een dof gerommel kondigden de komst aan van dat onheilspellend wolkenheir. Tot eindelijk de bui losbrak.

Moeder Brak ging naar de zolder, om haar jongen te wekken. Je kon met dat weer nooit weten, wat er gebeurde. Ze klom de zoldertrap op en riep: „Kees, opstaan jongen, het onweert.” Een felle lichtstraal, gevolgd door een zware slag, bevestigde haar woorden.

Met een sprong was Kees zijn bed uit, slaapdronken trok hij zijn kousen aan en zijn broek. Zijn andere kledingstukken nam hij onder de arm en zo volgde hij moeder naar beneden. Kleine Joop, zijn zusje van vier jaar, bleef beneden rustig doorslapen in de bedstede. Het onweer woedde nu in volle hevigheid. Helle lichtstralen zetten de omgeving in fantastisch licht, de donder rommelde, de regen kletterde neer. Kees was bang

geworden, maar moeder zei: „Laten we bidden.” En moeder bad een kort gebed. Zij bad, zoals moeder dat kon, om bewaring in gevaar. Moeder was nu rustig en ook Kees was niet meer zo bang als tevoren. Zei moeder het niet altijd en had de meester het ook niet pas verteld: „De Heere is ook in de storm, ook in het onweer, de Heere is machtig om ons ook dan te bewaren.”

En steelsgewijs keek hij even naar de „tekst” aan de muur, waarop stond: „De Heere zal het voorzien.”

Langzaam dreef het onweer af en na een uurtje trok Kees weer naar zijn slaapkamer. Hoewel, slaapkamer was eigenlijk niet de goede naam. 't Was een stukje van de zolder, afgeschoten door een gordijn, dat Kees betitelde met de naam van slaapkamer. „Studeerkamer” noemde hij het ook wel. Maar zijn kamer was het en Kees voelde er zich rijk mee.

Toen Kees in bed lag, vouwde hij even de handen en zei: „Heere, ik dank U, dat U ons bewaard hebt. Amen.”

Toen sliep Kees in. 't Werd weer stil in het kleine huisje aan de kant van het dorp. En donker.

Maar die „rommelnacht”, zoals moeder zei, had toch nog een onaangenaam gevolg.

Gewoonlijk was moeder 's morgens om zeven uur op en werd Kees even later door haar gewekt. Maar nu was het over half negen, toen moeder met schrik wakker werd. „Kees,” riep ze, „gauw er uit, jo, we hebben ons verslapen, 't is over half negen.” Kees er uit! Eén, twee, drie zijn kousen aan, in zijn broek geschoten, holderdeholder naar beneden. Gauw een handdoek gepakt, hier en daar een veeg. Klaar! Onder het ontbijt zijn schoenen aangetrokken. 't Ging alles zo wild. In de linkerhand een schoen, in de rechterhand een boterham. 't Scheelde niet veel, of hij had ook de schoen in z'n

mond gestoken. Een kort dankgebed, een „dag moeder” en rrrt, weg was Kees. Hij liep, wat hij lopen kon. Daar kwam hij langs de kerk. Vijf voor negen wees de klok al. Toch bleef hij even staan. Wat was dat? Bij de pastorie, die de laatste maanden onbewoond was, waren de luiken geopend en je kon zien, dat er een werkster druk bezig was. Zou de nieuwe dominé er nu al zijn? Kees wist wel, dat er een dominé zou komen, maar wanneer wist hij niet. Maar hij liep al weer door, hij had nu geen tijd om te kijken.

Bij de school was 't stil. De deur was dicht en het schoolplein lag verlaten. Kees vreesde het wel. Hij vond het vreemd en een beetje griezelig. Nog nooit was hij te laat gekomen, meestal waren hij en z'n vrienden de eersten.

Hij belde aan en zijn vriend Jan Vos deed open. „Jo, wat ben jij vroeg,” deed die verbaasd. Kees zei niets. „Zeker uit je bed gerold,” gichelde Jan. Met beklemd hart stond Kees even later voor de deur van zijn klas en klopte aan. „Binnen,” hoorde hij roepen. „Ook goeienmorgen,” zei meester De Bruyn grappig. Gelukkig, dacht Kees, hij is niet boos.

Trouwens de meester hield veel van Kees; hij begreep, dat er wel een bijzondere reden moest zijn voor dit vergrijp.

„Wat is er aan de hand, Kees?” vroeg hij.

„'k Ben telaat meester,” antwoordde Kees benauwd.

„Dat behoef je ons niet te vertellen,” glimlachte de meester, „dat zie ik ook wel. Maar hoe komt dat?”

„Door 't onweer, meester, wij zijn vannacht op geweest.”

„Aha, en toen dacht meneer, ik zal vanmorgen mijn schade maar inhalen en er een uurtje bijpakken. Maar enfin, 't is je nog nooit gebeurd, dat je te laat was, ga nu maar gauw zitten en luister.”

Kees, opgelucht, ging naar zijn plaats. Toen hij langs

de bank ging, waarin zijn vriend Koos van den Toren zat, kneep deze een oog dicht, knikte met zijn bolle hoofd, alsof hij zeggen wou: „Daar kom je goed af, Keesje.”

Stil luisterde Kees naar de Bijbelse Geschiedenis. Woensdagmorgen, dan had je verder taal en aardrijkskunde en zingen. Kees lette niet zo goed op als gewoonlijk. Zijn gedachten zwierven ver weg: nu eens waren ze bij de nieuwe bewoners van de pastorie, dan weer bij het onweer van de afgelopen nacht. Zelfs was het zo erg, dat hij tal van vergissingen maakte in zijn taalwerk. In plaats van: de boer dreef zijn varkens in de schuur, schreef hij: de boer dreef zijn varkens in de pastorie. Dan keek hij weer rond, naar buiten, waar de zon lokte. De ramen stonden open en in een boom op het schoolplein zat een nieuwsgierige mus naar binnen te loeren. Kees zou best willen ruilen: hij buiten en de mus taalwerk maken. Hij glimlachte even en keek toen haastig naar de meester. Die zag Kees ook en knikte waarschuwend, dat hij bij zijn werk blijven moest.

Eindelijk was Kees klaar. De meeste kinderen hadden hun werk af en keken het nog even over. Kees keek eens door de klas. Daar zat Jan. Vos, zijn vriend, enige banken vóór hem en op de andere rij zat Koos van den Toren of „Torentje” zoals ze hem meestal noemden. Hij was nog druk bezig, want vlug in 't leren was Koos niet. Zijn bolle toet glom van inspanning. Maar al was Koos dan niet knap, een fijne vriend was hij wel, hartelijk en altijd bereid je te helpen. „Ja, 't was een aardig spannetje, die drie,” zeiden de mensen, „maar ze moesten geen baldadige bui hebben. Want dan . . . nou, berg je dan.”

Op de bank achter Kees, zat Thomas. „Lange Thomas” zeiden de jongens altijd, omdat, zoals Torentje eens snedig had opgemerkt „zijn kruin zo'n ijselijk eind van z'n tenen verwijderd was.”

Thomas van Delden was geen prettige jongen. Altijd vol geniepighe streken en met een paar schuwe ogen, die je nooit flink aanzagen. Je kon er zeker van zijn, dat er ruzie kwam, als hij aan een spel meedeed. Hij was wreed en plaagde graag. Een echte vriend had hij niet. De jongens waren bang voor hem, omdat hij wreed en sterk was. Niemand kon tegen hem op en dat wist hij, helaas, maar al te goed.

Kees brandde van verlangen zijn vrienden het nieuws omtrent de pastorie mee te delen. Maar hoe? Wacht, als hij 't eens op een briefje schreef, een propje er van maakte en 't voorzichtig mikte op de bank van Jan Vos? Hij pakte een stukje papier en schreef er op in zijn haast: „De nieuwe pastorie komt gauw, ze zijn de dominé aan 't schoonmaken.” Toen vouwde hij het epistel tot een propje. Nu voorzichtig, goed mikken. Ai! dat was mis. Hoe het kwam, wist Kees zelf niet, maar 't propje vloog met een boog over Jan heen, precies vóór de meester op het tafeltje. Verwonderd keek die op. Hij maakte 't propje open en las. Boos keek hij de klas rond. „Van wie komt dat moois?” klonk het dreigend.

Eerlijk, maar bang stak Kees zijn vinger op.

„Zo,” zei de meester, „zo Brak, 't is mooi met jou. Eerst te laat komen, dan een beetje zitten lanterfanten met je taalwerk en tot slot nog propjes schieten. Blijf jij om half twaalf maar eens op me wachten.”

De meester was boos, dat merkte Kees. Als meester je bij je achternaam noemde, was het niet pluis.

Thomas fluisterde: „Gefeliciteerd, ventje” en Torentje zette een gezicht, of hij zeggen wou: „Jonge, jonge, die Kees toch vanmorgen.”

Zo zat Kees om half twaalf in het lege lokaal.

De meester, die de leerlingen naar buiten geleid had, keerde terug, pakte een stapel schriften en ging die corrigeren. Kees leek wel lucht voor hem. Een kwartier

verstreek en Kees zat nog onberispelijk, de armen over elkaar in de bank. Hij kon het begrijpen, dat de meester boos was, nou! Als 't nu maar niet te lang duurde, dat schoolblijven. „Een domkop ben je,” zei hij halffluid tegen zichzelf. De meester keek op.

„Kom jij eens hier,” zei hij, „wat praat jij.” Kees ging naar de meester.

„Wat zat je daar met jezelf te keuvelen,” zei die.

De boosheid van de meester was verdwenen, voelde Kees. „Ik zei, dat ik een domkop was, meester,” gaf hij ten antwoord. Meester schoot in de lach. „Nu, dan ben je niet ver mis. Je bent vandaag niet mijn Kees van gewoonlijk. 'k Zal de schuld maar bij het onweer zoeken en je nu maar laten heengaan. En als je weer nieuws hebt, dan het niet overbrengen per luchtpost asjeblijft. Ga nu maar gauw naar huis, anders vind je de hond in de pot.”

„Dat kan niet, meester,” antwoordde Kees.

„Zo, en waarom niet,” vroeg meneer De Bruyn.

„Omdat wij alleen maar een kat hebben, meester.”
En weg was Kees.

Buiten wachtten Koos en Jan. Kees rende naar hen toe. „'k Heb nieuws, zeg,” riep hij.

„Wij ook,” zei Torentje, „maar vertel jij eerst.”

„De pastorie wordt weer bewoond, vanmorgen waren ze er in bezig.”

„Zo,” zei Koos, „en?”

„En? Nou, niks meer.”

„Is dat alles?” zei Torentje, „nou, da's ook de moeite.”

Kees werd een beetje kregelig. Dat zijn nieuws zo weinig op prijs werd gesteld, beviel hem maar matig.

„Weet je dan meer,” zei hij een beetje nijdig tegen Koos.

Koos zette de borst vooruit, schraapte zijn keel en zei

deftig: „Luister, mijn zoon. De dominé komt morgen in de pastorie. Vandaag worden de meubelen er in gebracht, de meid, die vooruit gekomen is, maakt alles in orde. Dominé heeft een zoon; hij heet Ab en komt bij ons in de klas. Andere kinderen zijn er niet. Mevrouw is voor haar gezondheid naar Zwitserland, naar Davos. Begrijp je nou, dat ik jouw beetje nieuws de moeite niet waard vond?”

„Maar, maar,” hakkelde Kees, „hoe weet je dat allemaal. Je lijkt wel het Persbureau van de radio.”

„Och, jo,” zei Koos, „mijn vader heeft de dominé al een paar maal gesproken. Mijn vader zit toch in de kerkeraad.”

„En nu jullie nieuws,” vroeg Kees. Torentje schudde zijn olijke bol. „Wat zijn de mensen toch nieuwsgierig tegenwoordig.” Maar toen hij zag, dat Kees weer boos worden ging, zei hij gemoedelijk: „Nou, Jan, vertel jij het hem dan maar. Van jongens, die zich verslapen kun je ook niet verwachten, dat ze weten, wat er op de wereld gebeurt.”

„’t Is erg genoeg,” zei Jan, „vannacht is het huisje van „Gekke Gijs” door de bliksem getroffen en helemaal afgebrand.”

Kees keek verschrikt op. „En Gijs en zijn vrouw?”

„Die zijn gelukkig gered. Ze zijn nu bij de burenen in huis en de hond ook, maar verder is alles weg.”

Dat Jan zo nadrukkelijk zei, dat de hond ook gered was, klonk misschien eigenaardig voor wie Gijs niet kende, maar voor de jongens was er niets vreemds in.

Immers, steeds zag je Gijs de Wolf met zijn hond langs de weg. Steeds waren ze samen, die twee. Zag je Gijs, dan zag je Kees, de hond ook. ’t Was een oude keeshond, niet mooi, maar mak en trouw. En steeds praatte Gijs met de hond; hij sprak met hem over het weer, over zijn zorgen, over zijn vrouw, die nog al eens ziek was en weinig buiten kwam. Ja, ook over

het vele verdriet, dat hij in zijn leven had gehad. Want het leven van Gijs was moeilijk en zwaar geweest. Eén jongen hadden ze gehad. Jaren geleden was die op zestienjarige leeftijd overleden. Dat was al lang geleden, maar zij hadden er zoveel verdriet van gehad, Gijs en zijn vrouw. Meermalen hadden ze samen gestaan voor 't portret van hun jongen, hun trots; gestaan, zonder iets te kunnen zeggen, omdat hun hart zo vol was, omdat het verlangen schreide in hun ziel. Maar langzamerhand waren ze „stil” geworden, hadden berust in Gods wegen, al verstonden zij Zijn gedachten niet.

Ook over die dingen sprak Gijs soms met zijn hond een enkele maal, met enkele korte woorden, als ze samen uitrustten in het gras op de berm van de weg. En dan was het aandoenlijk te zien, hoe de hond op-

.... sprak Gijs soms met zijn hond een enkele maal

merkzaam werd op de droeve klank in de stem van zijn baas, hoe hij dan de kop op diens knie legde en hem trouwhartig aanzag.

Maar 't was natuurlijk een vreemd gezicht voor de voorbijgangers, dat een oude man sprak met zijn hond en zich onderweg alleen bemoeide met zijn viervoetige makker. Sommigen wezen op hun voorhoofd en zeiden: „'t Is niet pluis met hem.”

Zo werd Gijs al gauw „Gekke Gijs,” welke naam al spoedig in Meerwijk burgerrecht verkreeg en ook door de jongens werd gebruikt. Niet uit lust tot plagen, want de meeste jongens lieten Gijs ongemoeid. Maar je hoorde nu eenmaal niet anders. Er waren zelfs verscheidene mensen, die zijn achternaam niet eens wisten.

Stil liep Kees een poosje naast zijn makkers voort, alsof hij ergens over nadacht. Op het marktplein gekomen, scheidden ze. Afgesproken werd, dat zij 's middags om twee uur op de markt zouden zijn en dat zij dan eerst eens zouden gaan zien naar het verbrande huisje van „Gekke Gijs.”

Torentje, die op de markt woonde, verdween in huis, Jan Vos ging linksaf, terwijl Kees zich op een drafje spoedde naar zijn moeder, die al zou zitten wachten met het eten.

Twee uur sloeg de torenklok toen de drie jongens elkaar op de afgesproken plaats ontmoetten en naar de andere zijde van het dorp wandelden, waar, meer naar de buitenzijde, eenmaal het huisje van Gijs de Wolf stond. Torentje en Jan redeneerden druk over het onweer van de afgelopen nacht. Torentje vertelde levendig en op zijn jolige manier:

„'k Had het al lang horen onweren, maar 'k was nog zo half soezerig blijven liggen. Op eens, een slag, jo . . . nou! Ik met een sprong mijn bed uit en op mijn blote voeten de trap af! Onderaan de trap trapte ik boven op

de kat, die daar lag te slapen. Ik gaf een schreeuw van schrik en de hele familie bij de hand. Vader, moeder en kleine Japie, je weet wel, mijn broertje van vier. En toen het zo erg bleef onweten, kropen we met z'n vieren bij elkaar in de kamer. Toen het onweer afdreef, moesten we weer naar bed, maar we hadden toch zo'n honger, dat we alle vier een boterham kregen met kaas en die zo maar midden in de nacht gingen opeten. Maar omdat ik zo 'n slaap had, nam ik stiekum mijn halve boterham mee naar bed. Ik ben zeker in slaap gevallen, want toen ik vanmorgen wakker werd, lag de broodkorst nog aan het voeteneind." Torentje grinnikte nog, als hij er aan dacht.

Kees had niet erg geluisterd. Peinzend keek hij vóór zich. Hij was nog altijd bezig met dezelfde gedachte van vanmiddag. Torentje zag het en zei: „Wat loop jij te denken?" Meester De Bruyn zou zeggen: „Je zit zeker te prakkezeren, hoe je kleinkinderen later aan de kost zullen komen."

Kees glimlachte gedwongen en zei: „Vooruit, we moeten opschieten, anders komen we er nooit."

Ze stapten flink door en waren nu spoedig op de plaats van de ramp. Wat een ruïne. Enige zwartgeblakerde stukken muur stonden nog overeind; verder was alles één puinhoop. Je kon het zien, alles was verloren. Jan Vos zei: „Niets is gered. Gijs en zijn vrouw zijn er zó uitgelopen. Ze waren helemaal overstuur. Mijn vader vertelde, dat Gijs de hond vast had en vrouw De Wolf niets anders had meegenomen dan een portret. „'t Was van hun zoon," zei Vader. Maar verder zijn ze alles kwijt."

Stil stonden de jongens enige tijd te kijken. Op Kees zijn gezicht was weer dezelfde peinzende trek van straks. Langzaam gingen ze verder en als vanzelf liepen ze naar de kant van het meer, dat vlak bij het dorp was. 't Was flink groot en aan de overkant zag je een molen, die met de

zeilen op, zijn wieken ronddraaide in de heldere, zonnige lucht.

„Weet je wat,” zei Kees, „we moesten naar mijn oom Toon gaan en vragen, of we zijn boot een poosje mogen hebben; 'k heb zin om te roeien . . . en jullie?”

Dadelijk stemden de beide anderen toe; dat voorstel stond hun best aan.

De oom van Kees, die aan de kant van het meer woonde, had een stevige roeiboot, die hij gebruikte voor de visserij. Toen ze bij zijn huisje kwamen, stond „Oom Toon” juist zijn pijpje te roken. „Kijk eens aan,” zei hij, „daar heb je het klaverblad. Zo Keesje, verlangde je zo naar je oom en tante, dat vind ik aardig van je.” Ooms heldere ogen tintelden van pret en hij knipoogde tegen de andere twee vrienden.

Kees was niet uit het veld geslagen. „Een beetje verlangde ik naar u,” zei hij, „maar meer nog naar de boot.”

„Aha,” zei oom, „is het zo laat. Maar heb je geld genoeg bij je? Je begrijpt, dat 'k mijn boot maar niet elke keer gratis kan afstaan.”

Koos grabbelde in zijn zak en liet drie centen zien.

„Ik heb drie centen,” zei hij.

„En ik twee centen,” verklaarde Jan Vos.

„En ik één centen,” lachte Kees.

„Nu,” zei oom glimlachend, „houdt jullie je kapitaal maar, je weet nooit, hoe 't je nog eens te pas kan komen. En de boot mag je ook hebben. Ik weet wel, dat je er voorzichtig mee bent, dus 'k vertrouw je daarin. En nu, goeie reis en niet te laat terug, want om vijf uur heb ik de boot zelf nodig.”

Ze bedankten hartelijk en klommen in de boot. Kees en Jan grepen de riemen, Koos ging achteraan zitten. „Ik ben kapitein,” zei hij, „vooruit, roeien, kereltjes.” En de „kereltjes” trokken aan de riemen, wat ze konden.

't Ging heerlijk. Toen ze een tijd geroeid hadden,

lieten ze zich drijven. De wind voerde hen nog verder naar de overkant en weldra lagen ze daar in het riet.

De riemen werden binnengehaald, de jongens gingen languit liggen en rustten van de roeipartij.

Wat stil was het hier, stil en eenzaam. Laag kreupelhout en hoger opgaand struikgewas stond er, ook hogere bomen, maar huizen of mensen zag je niet. Alleen in de verte de molen. Wat zong de wind aardig in het riet en wat was 't een leuk gehoor, als de golfjes maar voortdurend tegen de boot klotsten.

De jongens werden stil en luisterden maar naar dit wondere lied der natuur, of ze keken naar de blauwe lucht, die zich boven hen koepelde en waarlangs een enkel dun wolkje zich heenspoedde op zijn onbestemde reis, hoog boven de aarde.

Koos kwam het eerst overeind. Het ongedurige Torentje kon niet lang stil zitten. Hij keek eens rond. Opeens zei hij: „Kijk eens, wat een eenden daar. En daar ook, nog veel meer.”

Kees hoorde maar half, zei: „Ja, die zullen straks gemolken moeten worden.” Koos zijn mond ging open van verbazing, ook Jan keek verwonderd op. Toen schaterden ze het beiden uit van de pret. Vooral Torentje kon bijna niet tot bedaren komen. „Eenden gemolken,” hikte hij, „jo, da's iets nieuws.” En een vrouwestem nabootsend: „Kees, ga eens een kan eendenmelk halen, ventje. Pas er op, niet morsen.” En weer schoot hij in de lach.

Kees keek heel verward rond. „Ik dacht, dat je 't over koeien had,” haperde hij.

„Welnee vent,” zei Torentje, „over eenden. Hoor je: e-e-n-d-e-n.” Maar toen hij Kees' verlegen gezicht zag, zei hij: „Je zit maar te suffen vanmiddag, waar denk je toch aan?”

„Aan gekke Gijs,” zei Kees opeens. „Ik zat te denken, hoe die weer een huisje moet terugkrijgen en . . .

hier aarzelde hij en, of wij daarbij ook kunnen helpen."

Opeens waren ze alle twee geheel oor. Het plan leek hun. Onwillekeurig schoven ze dichterbij elkaar.

„Je zou met een lijst langs de deur kunnen gaan," zei Kees, „dat doen ze wel meer."

„Ja," viel Jan opgewonden in, „laatst ook, voor 't Koninginnefeest, jo, dan krijg je vast heel wat."

„Ja," zei Koos, „en dan gaan we naar freule Van Tateren, weet je wel, op Beukenhof, die is schatrijk en kan best flink wat geven. En dan naar mijnheer Kroonstuiver, hè, in dat mooie herenhuis, die kan ook wel wat missen."

„O, nee," zei Jan, „dat is zo'n brompot, die kijkt altijd even zuur."

„Ja," zei Torentje, „dat kan wel, maar we moeten het toch proberen. Zeg, 't wordt vast een fijn plan. Weet je wat, we gaan straks direct een groot vel papier kopen en we maken een lijst klaar." Bij Koos moest alles gauw gebeuren en ook nu had hij bijna geen rust meer.

„Je oom had wel gelijk," lachte Jan. „Die zei, dat je nooit kon weten, hoe ons kapitaal nog eens te pas kan komen. Maar," vervolgde hij, „ik zou toch graag nog even op de kant kijken hier. Gaan jullie mee?"

Ze trokken de boot stijf aan de kant, legden haar vast en kropen tussen de bosjes door. Enkele verschrikte vogeltjes vlogen weg. Wat was het hier toch stil.

„Je kan hier best rovers tegenkomen," zei Kees.

Torentje lachte.

„Ja," zei Jan, „je lacht nu wel, maar wat zou je zeggen, als er opeens een kerel voor je stond met een pistool en dreigde: „Je geld of je leven?"

„Wat ik dan zou zeggen?" zei Torentje. „Wel, ik zou hem mijn drie centen geven en ik zou zeggen: „Jij mijn geld en ik mijn leven." En dan zou ik zeggen: „Bonjour en wel thuis."

De jongens lachten om dat dwaze antwoord, maar opeens hielden ze stil. Ze stonden voor een oud, bouwvallig huisje, helemaal verscholen tussen bosjes en struiken. Het was geheel vervallen, 't enige raam was dik bestoven, de kozijnen geheel verveloos. Het raam-luik was uit de verroeste hengsels gevallen en lag op de

Ze stonden voor een oud bouwvallig huisje

grond. Voorzichtig sloop Torentje naar het raam en trachtte naar binnen te gluren. Maar hij zag niets. Toen naar de deur. Deze leek gesloten, maar toen ze de verroeste ijzeren knop omdraaiden en tegen de deur duwden, ging ze knarsend een klein eindje open. Ze hielden de adem in, maar daar binnen verroerde zich niets.

„Nog eens duwen,” zei Kees. Jan en Kees gingen tegen de deur staan. Voorzichtig duwden ze. Torentje stond een eindje achter hen toe te kijken. Opeens bracht hij zijn handen aan zijn mond als een scheepsroeper en

schreeuwde met zware stem: „Wil je wel eens maken, dat je weg komt!” Weg waren Jan en Kees. En lopen! Lopen! Ze durfden niet om te zien. Daar hoorden ze opeens Koos lachen, schaterend. Langzaam keerden ze terug en daar lag Torentje op zijn rug in 't gras en kon bijna niet tot bedaren komen. Ze vielen beiden op hem aan, sprongen boven op zijn dikke corpus en kneedden en knuffelden hem zó, dat hij eindelijk bedelde, of ze wilden ophouden en plechtig beloofde: „het nooit meer te zullen doen.”

Ze begrepen wel, dat het huisje onbewoond was en ze duwden, met hun drieën de deur geheel open. Een benauwde lucht kwam hun tegemoet. Meubels waren er niet in, wel stond er nog een oude ladder, die naar de zolder toegang gaf. Die werd beklommen, maar ook op zolder vonden ze dezelfde troosteloze leegheid. Alles wees er op, dat het huisje de laatste jaren niet meer werd bewoond. Ze gingen naar beneden en trokken de deur stijf achter zich toe.

Toen spoedden ze zich naar de boot. Het horloge van Jan wees half vijf, zodat ze besloten, huiswaarts te keren.

Torentje lachte. „Toch nog een avontuur gehad,” zei hij.

Weinig konden ze vermoeden, dat ze later in datzelfde huisje nog eens een avontuur zouden hebben en er dingen zouden beleven, die zij niet spoedig zouden vergeten.

HOOFDSTUK II

EEN KLAVERBLAD VAN VIER

De andere morgen, de lessen waren juist begonnen, kwam de hoofdonderwijzer met een nieuwe leerling in de klas.

„Mag ik u even storen, mijnheer De Bruyn?” zei hij. „Ik heb hier een jongen, die graag bij u in de klas wil zitten. Hebt u nog een plaatsje voor hem?”

„Dat zal wel gaan,” antwoordde de onderwijzer. „Een flinke jongen kan ik er altijd bij gebruiken. 'k Zal eens zien of ik een mooie plaats voor je weet,” zei mijnheer De Bruyn en keek onderzoekend de klas rond. „Weet je wat, ga maar daar zitten, naast Kees van den Toren. Een zoon van een dominé en een torentje, dat komt aardig bij elkaar.”

Kees begreep nu dadelijk, dat was de zoon van de nieuwe dominé. Nauwkeurig nam hij hem op. Het leek wel een geschikt jog, met een zwarte krullebol en donkere ogen, die vrijmoedig het lokaal rondzagen. Dom was hij niet, dat merkte je wel aan de goede antwoorden, die hij in de loop van de morgen gaf. Torentje keek hem af en toe eens aan. Jonge, jonge, wat een knappe buurman had hij gekregen. Om half twaalf stond de jongen even besluiteloos op het schoolplein, toen Koos zei: „Loop je mee zover, wij moeten ook jouw kant uit.”

„Goed,” zei de nieuweling en liep met hen mee. Zich deftig voorstellen deden ze niet. Hij heette Albert van der Mey, dat wisten ze. Hoe zij heetten zou hij zelf wel te weten komen. En toen ze 's middags om vier uur naar huis gingen, wist hij hun namen al. Bij de pastorie stond de dominé aan het hek. Hij lachte vriendelijk en gaf de drie vrienden elk een hand.

„En zeg jij nu eens jullie namen, ”zo wendde hij zich tot Koos.

Koos zei: „Dat is Jan Vos en dat is Kees Brak of Brakkie.”

„En jij zelf?” vroeg de dominé.

„Ik ben Koos van den Toren of Torentje,” zei Koos gewichtig, maar zijn olijke ogen lachten alweer van de pret.

„Zo,” zei dominé lachend, „ben jij Torentje, maar dan wel een dik torentje, vind ik. Nu hoor, ik ben blij, dat mijn Ab al zulke goede vrienden heeft. Kom gerust maar eens in de pastorie bij hem spelen. Er is ruimte genoeg. Dag jongens. O, ja, wacht even. Ik moet straks naar een zekere Gijs de Wolf, waar woont die?”

Zij legden het dominé uit en bijna hadden ze in hun vuur hun geheim verklapt.

Toen trokken ze weg.

„Bijna verraden,” zei Jan Vos. Want ze hadden afgesproken dat niemand van hun mooie plan voorlopig iets zou weten. Ook hun ouders niet. Het grote vel papier, dat ze hadden gekocht, lag veilig in het kamertje van Kees. Dat zouden ze vanavond in orde maken.

Op de gewone plaats gingen ze van elkaar.

„Om zeven uur bij mij thuis,” riep Kees nog.

„Joe,” schreeuwde Torentje nog, terwijl hij bij zijn vader de schoenmakerij instoof, „joe, om zeven uur.”

En zij waren present. Kees leidde zijn makkers naar zijn studeer-slaapkamer, waar Torentje wel eens jaloers op was.

„Ik heb zo'n mooie slaapkamer niet,” zei hij. „Ik slaap maar op zolder, tussen de rollen leer. Ja, dat wisten jullie niet, hè, dat ik tussen dierenvellen sliep.”

Kees haalde intussen voorzichtig het grote vel papier te voorschijn en zette zich in postuur. „Kom Torentje, zeg eens: wat moet er op?”

„Ja,” zei Koos, „dat weet ik niet zo gauw hoor,

zet er maar op: Voor het huisje van gekke Gijs.”
„Welnee,” viel Jan Vos in, ’t moet niet zo raar wezen,
’t moet een beetje . . . een beetje deftig zijn.”
„Nou, zeg jij het dan,” zei Kees, „jij bent nogal een
deftig iemand.”
„Wacht,” zei Torentje, „zet er een versje boven. Zo:

*Vrouwen en ventjes,
Geef eens wat centjes
Voor een nieuw huis voor Gijs en z'n vrouw
Anders zitten ze in de kou.”*

Ze schoten in de lach. Eindelijk zei Kees, die een
turdje op een kladpapiertje had zitten schrijven, „Luis-
ter, zou ’t zo kunnen?”

INTEKENLIJST

Zoals u weet, is het huisje van Gijs de Wolf afge-
brand. Nu wilden wij pogingen aanwenden om hem
een nieuw huisje te geven. Als u met ons plan in-
stemt, verzoeken wij u beleefd, voor een bedrag op
deze lijst te tekenen.

Jan Vos,
Koos v. d. Toren,
Kees Brak.

„Uitstekend,” riepen Jan en Koos. „Wat een geleer-
de bol ben jij toch, Brakkie,” zei de laatste. „Je lijkt
wel een professor. Je bent zo knap, net zo knap als die
nieuwe buurman van me, op school.” „Zeg,” vervolgde
hij, „moeten we het die ook zeggen?”

„Nog niet,” zei Kees, „laten we eerst een paar dagen
wachten en zien, of hij ons meevalt. We kennen hem
nog zo kort. En laten we dan morgenmiddag, na school-
tijd met die lijst beginnen.”

Dat vonden de beide anderen goed.

Kees schreef, zo mooi hij kon, het „hoofd” boven de lijst en borg die toen weer heel zorgvuldig weg.

De volgende middag, 't liep tegen vijf uur, vinden we onze drie vrienden bijeen. Kees had de lijst, die hij netjes in de kaft van een oud tekenschrift had geborgen, bij zich.

„Waar zullen we nu beginnen?” zei Jan Vos.

„Aan 't eind van de Achterstraat,” zei Torentje, „dan gaan we van huis tot huis.”

Ze liepen naar het eind van de aangeduide straat.

„Moeten we bij Moos beginnen?” vroeg Kees. „Nou, dat wordt een mooi begin.”

Moos, of liever Mozes Manheim, was een oud joodje, dat een galanteriewinkeltje had. Aan de winkeldeur was een grote bel, die, als de winkeldeur werd geopend, veel lawaai maakte. Een reden voor de jongens vaak, om de deur met geweld open te gooien en hard weg te lopen. Aan het andere eind van de Achterstraat kon je dan de bel nog horen luiden.

Ze weifelden even op de stoep.

„Kom, vooruit,” zei Torentje, „hij bijt ons niet. Hij heeft trouwens niet eens tanden meer. Vooruit, we moeten toch een begin hebben.”

Ze gingen binnen. Op 't gelui van de alarmklok kwam Moos naar voren.

„Wel,” zei hij, „wat blijven de jongheren?”

Torentje deed het woord.

„Wij lopen met een lijst voor Gijs de Wolf,” zei hij, „voor een nieuw huisje.”

„Zo,” zei Moos, „laat kijken die lijst.”

Hij ging met de lijst voor de winkeldeur staan, zette z'n bril recht en begon te lezen.

Toen barstte hij los: „Ja, maar je neemt Mozes Manheim niet. Die is te goochem. Dat is niet voor Gijs.

Ja zeker, Moos betalen en jullie de centen versnoepen. Mag dat van de burgemeester?"

De jongens stonden stom verwonderd. Dat hadden ze niet verwacht. Moos raasde door: „Dat is oplichterij. Waar is het stempel van de burgemeester. Of heb jullie een briefje bij je van de burgemeester. Nee. O, zo! Ik zal jullie aangeven, dat zal ik. Ik zeg het tegen de veldwachter, zo waar als ik hier voor je sta. Kijk, daar gaat hij net.”

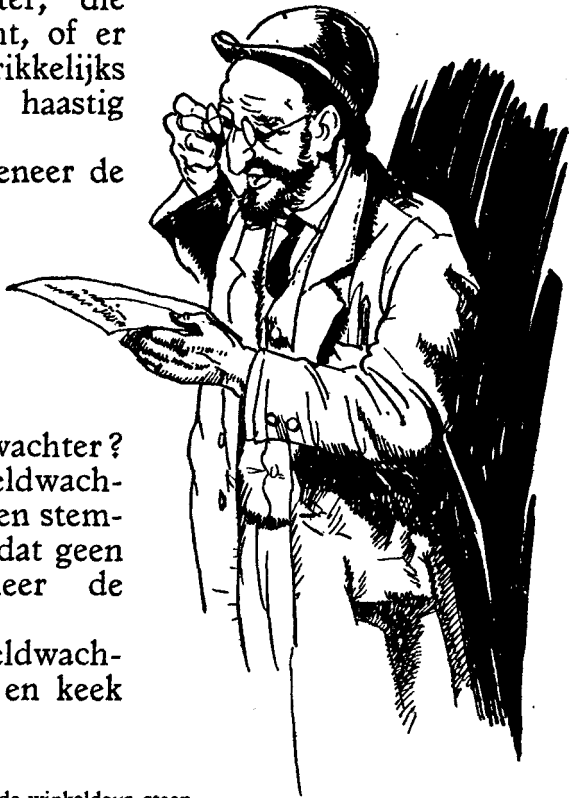
Inderdaad, daar ging de veldwachter juist voorbij. Moos gooide de deur open en schreeuwde: „Meneer de veldwachter, meneer de veldwachter, kom eens gauw.”

De veldwachter, die niet anders dacht, of er was iets verschrikkelijks gebeurd, kwam haastig aanlopen.

„Kijk hier, meneer de veldwachter,”

zei Moos, „die jongens lopen met een lijst. Zij doen dat maar op hun eigen houtje. Mag dat, meneer de veldwachter? Ziet meneer de veldwachter wel, dat er geen stempel op staat? Is dat geen oplichterij meneer de veldwachter?"

Meneer de veldwachter nam de lijst en keek die even in .

Hij ging met de lijst voor de winkeldeur staan.

Als Moos verwacht had dat de jongens een hevige uitbrander zouden krijgen, dan vergiste hij zich deerlijk. „Kijk eens, jongens,” zei de man der wet, „voordat je zoiets begint, moet je toestemming vragen aan de burgemeester.”

Torentje en zijn twee vrienden zetten grote ogen op. „Daar wisten we niets van, veldwachter,” zei Kees Brak verlegen. „Mogen we zó dus niet beginnen?”

„Nee,” zei de veldwachter, „we moeten ons houden aan wet en orde. Daar ben ik voor.”

„En ik ook, meneer de veldwachter,” teemde Moos. En hij herhaalde met een gewichtig gezicht: „Ja, ik ook.”

„Maar we wilden toch graag doorgaan,” zei Torentje. „Wij doen toch niets verkeerd?”

De veldwachter dacht even na en draaide aan zijn knevel.

„Weet je wat,” zei hij, loopt „even mee naar de burgemeester. Hij is net op het Raadhuis. Misschien kunnen we de zaak wel in orde maken.”

„Juist, meneer de veldwachter, in orde,” zo mengde Moos zich in 't gesprek. „Orde moet er zijn, anders staat de wereld op zijn kop. Dat zeg ik maar.”

De jongens keurden hem geen blik waardig en volgden de veldwachter. Ze hadden moeite, zijn grote stappen bij te houden.

Gelukkig was het Raadhuis dichtbij.

„Ga maar mee naar binnen,” zei de veldwachter, die de trappen opliep en in de gang aan één der vele deuren klopte.

„Binnen,” riep een forse stem.

De veldwachter opende de deur en ze gingen de grote kamer in. De burgemeester zat achter zijn bureau. Hij was niet alleen. Er was een bezoeker. Toen deze zich omkeerde, herkenden de jongens hem dadelijk. Het was dominé Van der Mey.

Het hoofd der gemeente richtte zijn strenge ogen op de drie kameraden, daarna keek hij vragend naar de veldwachter.

„Wel, Van Houten,” zei hij, „wat is er aan de hand? Toch geen baldadigheid of straatschenderij, hoop ik?”

Van Houten vertelde nu kort en duidelijk, wat er gebeurd was. Ook sprak hij van de beschuldigingen van Mozes Manheim. De burgemeester luisterde oplettend, en af en toe leek het, of er een zweem van een glimlach over zijn strenge trekken ging.

Ook dominé luisterde oplettend. Hij had dadelijk in de drie jongens de nieuwe vrienden van zijn zoon herkend. Verwonderd had hij zich afgevraagd, wat zij hadden uitgehaald. Maar naarmate het verhaal van de veldwachter vorderde, verdween zijn vrees. Toen de veldwachter klaar was, keek dominé met welgevallen naar de drie jongens, die daarvan echter niets bemerkten, maar bedeesd vóór zich bleven zien.

Even bleef het stil. Toen zei de burgemeester: „Dank je wel, Van Houten, ik zal de zaak verder met de jongens bespreken. Je kunt nu wel gaan.”

Van Houten salueerde en verdween.

„En,” vervolgde de burgemeester tegen de drie jongens, „vertel jullie nu maar eens alles van dat plan. Jij maar, van der Toren, dan horen we de zaak van twee kanten. Nee, gaat u zitten, dominé. U kunt gerust hier blijven.”

Koos raapte zijn moed bijeen en begon te vertellen.

Eerst ging het hakkelend en moeilijk, want „de burgemeester keek je aan, of hij door je heen wou zien,” zoals Koos later vertelde. Maar langzamerhand ging het beter. Toen Koos vertelde van Moos, raakte hij in vuur.

„Wij gaven hem de lijst,” zei hij, „en toen zei die lelijke . . .”

„Ho, ho,” zei de burgemeester, „netjes blijven, asje-

blijft. Ga verder. Waar waren jullie nog meer geweest?"

„Bij niemand," zei Kees Brak, die nu ook moed begon te krijgen.

„Moos was onze eerste . . . onze eerste klant, zal 'k maar zeggen."

Dominé glimlachte.

De burgemeester was minder wantrouwend dan „Moos".

Hij begreep dadelijk, dat er hier geen sprake was van verkeerde dingen. Integendeel.

„Hoort eens, jongelui," begon hij vriendelijk, „dit is een aardig plan, maar jullie hebt de zaak verkeerd aangepakt. Voor zo iets moet je eerst bij mij om toestemming vragen.

Ja, ik zie wel, wat je wilt zeggen, Jan Vos. Jullie wist dat niet, hè? Maar je ouders weten dat toch zeker wel?"

„Die weten er niets van," zei Jan, „'t moest een verrassing blijven."

De burgemeester staarde enige ogenblikken peinzend voor zich uit.

„Vertel nu eens," zei hij plotseling, „ben jullie van plan nog door te gaan met die collecte?"

De jongens knikten alle drie om 't hardst van ja.

„Als het kan, graag," zei Torentje.

„Heb je de schrik er dan nog niet van beetgekregen?"

„Nee, burgemeester," zei Torentje, want Gijs heeft een huis nodig. Gijs en zijn vrouw hebben niets meer, en we willen graag helpen."

Jan en Kees knikten, dat ze het met hun makker eens waren.

„Kijk eens, jongens," zei de burgemeester, en er kwam een warme klank in zijn stem, „ik vind het kranig van jullie, wat je wilt gaan doen. Je bent wel eens baldadig, maar ik weet nu, dat je een warm hart hebt en het plan, dat je gemaakt hebt, eert jullie. Dat plan verdient steun. En ik zal het steunen ook. 'k Zal de lijst

even in orde maken en er ook een aanbeveling bij schrijven. Hij nam de lijst op, greep een velletje papier en begon te schrijven. De jongens wachtten en keken naar de dominé. Die gaf hun een knipoogje. De burgemeester was spoedig gereed. Hij pakte de lijst op en zei: „Nu wil ik ook wel even tekenen. Of,” lachte hij ondeugend, „of wil je liever, dat Mozes Manheim 't eerst doet?”

„Nee,” zei Torentje haastig. „U maar. Moos geeft toch niks.”

„Dat weet je nog niet, maar enfin, vooruit dan maar.”

De burgemeester zette zijn naam en Torentje trachtte te zien, wat hij opschreef. Koos dacht: een rijksdaalder.

„En wie bewaart nu het geld?” vroeg dominé.

Daar hadden ze nog niet aan gedacht. Dat was lastig. Als je het geld eens verloor.

Dominé zag hun verlegenheid en zei: „Als je het goed vindt, dan mag je het geld, dat je ophaalt, elke keer wel bij mij brengen, dan behoef je er geen zorg over te hebben. En kom straks even bij mij aan de pastorie. Want ik wil ook wel tekenen en een korte aanbeveling schrijven.”

„Goed,” zei de burgemeester, „dan geef ik u straks mijn bedrag ook wel. En nu er vandoor,” vervolgde hij en eerst alles thuis vertellen, hoor. O ja, hier heb je de lijst.”

Hij gaf hun elk een hand, wenste hun veel succes en toen vertrokken ze.

In de vestibule deed Torentje de kaft open en keken de jongens op de lijst. Een ogenblik stonden ze verstomd. Vijf en twintig gulden! Opgewonden werden ze; ze dansten in de rondte. Torentje legde de lijst op de bank, die langs de kant stond, greep de hoge hoed van de dominé van de kapstok en sprong als een dolleman door de vestibule. De hoed zakte over zijn ogen, hij zag niets meer en liep zijn armen rond te maaien, of hij blindemannetje speelde. Daar ging opeens een deur

open en daar stond de veldwachter in de vestibule. Jan en Kees verstomden van schrik, maar Torentje, die nergens erg in had, liep maar rond met kluchtige bewegingen en riep maar: „Vijf en twintig gulden, vijf en twintig gulden, hi-ha-ho.”

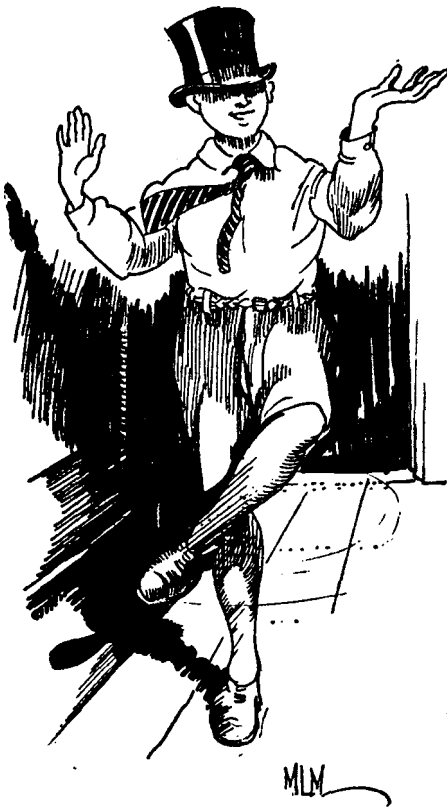
Daar kreeg hij de veldwachter te pakken.

„Wie ben jij,” schreeuwde hij, „Jan of Kees?”

„Ik ben de veldwachter,” zei opeens een zware stem „en jij mag hier niet zo'n herrie maken.”

Wat schrok die Koos. Hij rukte de hoed van zijn hoofd en keek de veldwachter verlegen aan.

„k Zou die hoed maar eens ophangen, of wil j'm gebruiken bij de collecte om geld op te halen,” zei de veldwachter.

Hij keek niet boos en lachte een beetje. Hij begreep, dat alles goed was afgelopen en vond 't plan van de jongens mooi.

Trouwens, de jongens mochten wel eens baldadig zijn, gemene streken haalden ze nooit uit.

„Kom morgen maar eens bij me met die lijst,” zei hij, „misschien wil ik ook wel voor wat tekenen. En nu, mars!”

De jongens groetten de veldwachter en maakten benen.

's Avonds gingen ze

... greep de hoge hoed van de dominé en sprong als een dolleman door de vestibule van het raadhuis.

naar de dominé. Ze hadden thuis van hun plan en hun avontuur verteld en de ouders hadden dat plan goedgekeurd. Kees zijn moeder had hem over 't haar gestreken en gezegd: „Goed, mijn jongen, doe jij dat maar, ik vind het heerlijk, hoor, dat je dat wilt.” 't Had Kees goed gedaan en hij was maar gauw weggelopen. Hij praatte liever niet zoveel bij die dingen. 't Was net, of je dan geen woorden vinden kon.

Nu stonden ze op de stoep van de pastorie.

„Trek jij maar aan de bel, Jan,” zei Torentje, „jij trekt nog al graag belletje.”

Maar voordat Jan bellen kon, ging de deur open en keken ze in het lachend gezicht van Ab.

„Kom binnen,” zei hij, „al wat bekomen van de schrik? Ga maar mee naar vaders studeerkamer.”

Ze gingen de trap op. Jonge, jonge, wat was hier alles mooi. En wat een dikke loper op de trap, dacht Torentje. Je hoorde niet eens, dat je liep.

Dominé wachtte de vrienden op de studeerkamer, de jongens, ook Ab, namen plaats, terwijl dominé de lijst van Kees aannam en begon te schrijven. Ze keken eens rond. Wat een grote studeerkamer heeft dominé, dacht Kees; dat was nog wat anders dan de zijne. En wat een boeken!

„Kijk eens,” zei de dominé, „ik heb ook een aanbeveling geschreven onder die van de burgemeester. En 'k heb ook wat op de lijst gezet.”

De jongens keken.

„Ook vijf en twintig gulden,” zei Torentje verrukt. „Als ze dat allemaal doen, dominé, kan Gijs wel een villa krijgen, met een garage erbij.”

Dominé lachte.

„'k Denk, dat jullie ook wel eens teleurgesteld zult worden. Maar de moed niet opgeven. Als ik jullie was, ging ik eerst naar een paar mensen, waarvan je denkt, dat ze flink wat zullen geven.”

„Ja, bij mijnheer Kroonstuiver,” zei Jan Vos.
„En bij Freule van Tateren,” zei Kees.
„Goed,” zei dominé, „dat zoek je zelf maar uit.”
„En jij doet mee, hè?” zei Kees tegen Ab.
„Als jullie 't goed vindt, graag,” zei Ab. „Ik vind 't een reuzeplan.”

„Afgesproken,” zei Torentje, „dan gaan we met ons vieren er op af. We kunnen best nog een mannetje gebruiken om al dat geld te helpen sjouwen.”

„Ik ben blij, dat jullie dat plan verzonnen hebt,” zei dominé. „En ook, dat Ab zulke vrienden heeft, zo dadelijk in het begin. Op zo'n plan, op zulk werk wil de Heere Zijn zegen geven. Ook een zegen voor je eigen hart.”

De jongens zwegen. Ze wisten niet, wat te zeggen, maar ze voelden toch in hun hart een stille vreugde. Ze zouden 't elkaar nooit kunnen, ook niet willen zeggen, maar ze voelden toch wel de betekenis en de weelde van het woord, dat dominé er nog aan toevoegde: „Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.”

„En nu,” zei dominé tegen Ab, „ga jij nu met je vrienden naar beneden en vraag aan Jans voor jullie een glaasje limonade. Dat hebben de heren wel verdiend, na de angstige ogenblikken, die ze hebben doorgemaakt.”

De jongens lachten, groetten en gingen mee naar beneden, waar Jans, de vriendelijke, oude dienstbode hen tracteerde op limonade en koek, wat Torentje de opmerking ontlokte, dat hij wel graag hier weer eens een keertje zou terugkomen.

Afgesproken werd, dat zij de volgende Zaterdagmiddag beginnen zouden met 't presenteren van de lijst en dat zij allereerst zouden opzoeken de rijke freule Van Tateren en eveneens de rijke, maar brommerige heer Kroonstuiver.

HOOFDSTUK III

ER OP UIT

Zaterdagmiddag. Een snikhete zomermiddag.

Het marktplein lag te blakeren in de felle zon, toen de vier kameraden elkaar ontmoetten. Kees had de lijst bij zich, terwijl Torentje een grote, linnen zak meebracht.

„Om al het geld in te doen,” zei hij grinnkend.

Het zou nu ècht gebeuren en de jongens waren een beetje zenuwachtig, toen zij hun schreden richtten naar het mooie buitenhuis, dat door de rijke freule Van Tateren werd bewoond.

„Wie zal het woord doen?” vroeg Kees.

„Ik vind,” zei Torentje, „dat is wat voor Ab. Of Jan Vos moet er zin in hebben?” Maar Jan verzette zich heftig en zei, dat hij tegen zo'n deftige juffrouw zijn mond niet durfde opendoen.

„Nu, goed,” zei Koos, „Ab doet het woord en ik zal de zak ophouden. Mocht die te zwaar worden, dan zal Kees wel een handje helpen.”

Zo kwamen ze bij het buiten, dat daar stil lag in de hete middagzon. Stilte en rust heersten hier. Die stilte werd echter verstoord, doordat Jan Vos aan de bel trok met zo'n kracht, of hij de brandklok luidde.

„Jo, veulen, trek toch niet zo hard aan die bel,” zei Ab, „dat staat toch niet netjes.”

„Mijn hand schoot uit,” verontschuldigde zich Jan met een benauwd gezicht, „en dat ding zit zo los.”

„Laat 's kijken,” zei Torentje, terwijl hij aan Jans arm begon te trekken.

„Nee, 'k bedoel de bel natuurlijk,” zei Jan een beetje nijdig.

Ze gichelden even. Toen hoorden ze sloffende voetstappen in de gang.

„Hou je luidspreker nou dicht,” zei Koos, „’t spul gaat beginnen.”

De deur piepte open en een oude dienstmaagd keek wantrouwig naar het viertal op de stoep.

„Wat moeten jullie?” vroeg ze niet erg vriendelijk.

„We wilden graag de freule spreken,” zei Ab beleefd.

„Waar is ’t voor?” zei de dienstbare, nog weinig geneigd om het viertal binnen te laten. „Is het erg nodig?”

„’t Is heel erg nodig,” zei Ab, „we hebben een brief van de dominé en de burgemeester bij ons.”

„Kom dan maar even in de gang staan,” zei de meid, („de waakhond”, zoals Torentje haar bij zichzelf noemde).

Ze slofte de trap op, terwijl de jongens in de vestibule bleven staan. Ze hielden zich rustig, behalve Torentje, die zich vermaakte met allerlei dwaze gezichten in de spiegel te trekken.

„Wat doe jij toch?” zei Ab. „Hou je gemak toch.”

„Ik ben bezig mijn eigen aan ’t lachen te maken,” zei Torentje, „’k vind het hier zo’n saaie boel.”

Daar kwam de meid terug. „’k Zal jullie even in deze kamer laten, de juffrouw komt zo,” zei ze.

Ze traden een antiek gemeubileerde kamer binnen. Grote portretten hingen aan de muur. Kleine tafeltjes met snuisterijen stonden hier en daar verspreid.

„Het lijkt wel, of je bij Moos bent,” zei Kees. „Kijk eens, wat een rommel op die tafeltjes.”

’t Was waar, de tafeltjes stonden vol: kleine stenen vaasjes, klompjes, hondjes, katjes, poppetjes en nog veel meer.

„Zeker de voorouders van de freule,” zei Ab, wijzend op de oude portretten aan de muur.

„En dat zijn zeker de pijpen, waaruit die voorvaderen rookten,” zei Jan, terwijl hij wees naar een pijpenrek, waaraan enige lange, zwartgerookte pijpen hingen.

„Misschien rookt de freule zelf wel,” zei Kees. „Kijk, daar heb je de tabakspot ook.”

Tijd om te lachen hadden ze niet, want ze hoorden voetstappen. Even later ging de deur open en kwam freule Van Tateren binnen; een magere, oudachtige dame, met grijze krulletjes, die in overvloed om haar hoofd dansten. Ze had een overdreven vriendelijke stem, gaf elk van de jongens een hand en informeerde naar het doel van hun komst.

Ab vertelde kort en duidelijk, wat ze kwamen doen, terwijl hij haar daarna de lijst overhandigde, waarbij ook de aanbevelingen waren gevoegd. Freule Van Tateren nam haar lorgnet en ging zitten lezen, af en toe met haar hoofd knikkend, waarbij de krulletjes weer vrolijk in beweging kwamen.

„Zo, zo,” zei ze. „Wel, wel.”

Torentje vond, dat het nu lang genoeg geduurd had, en trok plotseling de geldzak uit zijn blouse te voorschijn.

„Als 't u blijft, juffrouw, u kunt het geld hier wel in doen,” zei hij.

De freule keek even verwonderd en trok de lippen samen, alsof ze „pruimpjes” wilde zeggen. Toen zei ze op zoetsappige toon: „Nu jongens, ik moet er eens over denken. Ik weet nu, wat de bedoeling is en ik zal met de burgemeester de zaak wel afhandelen. Hier is de lijst, jullie zult wel haast hebben en nog meer moeten doen, dus 'k zal je niet langer ophouden. Dag jongens.”

Ze nam een ouderwetse tafelbel en schelde. De geïndienstigde kwam naar voren sloffen en even later stonden ze weer buiten.

„Wat een vriendelijk mens,” zei Torentje, „ze gaf ons zo maar een hand.”

„Wat zou ze wel willen geven,” zei Ab, „vast niet een klein beetje.”

„'k Had toch liever gehad, dat ze het in onze zak had gedaan,” mopperde Kees.

„Waarom zou ze dat niet gedaan hebben,” peinsde Ab hard op.

„Misschien was ze bang, dat we het geld verliezen zouden,” zei Torentje. „Maar het komt wel in orde. En nu maar tegelijk naar Mijnheer Kroonstuiver. We moeten maar door de zure appel heenbijten.”

„Ja,” zei Kees, „een zure appel, dat zeg je goed, want het is een zure hoor.”

„'t Is een brombeer,” zei Jan Vos, „maar misschien geeft ie een tientje.”

„Hoor hem eens,” lachte Torentje, „een tientje. Ja, een tientje op je ogen.”

Onder dergelijke opwekkende gesprekken bereikten zij het mooie huis van de heer Kroonstuiver, die alleen woonde met een knecht en een keukenmeid.

„We zullen hier wel niet zo vriendelijk ontvangen worden als bij freule Van Tateren,” zei Ab. „Maar we zullen ons goed houden. Nu doe jij het woord maar, Torentje.”

„En dan zal ik de zak wel ophouden,” zei Kees. „Er is nog ruimte genoeg in.”

De knecht deed op hun bescheiden belletje, de deur open en luisterde met een bedenkelijk gezicht naar Torentje.

„Mijnheer is niet in de beste stemming,” zei hij. „Mijnheer heeft zijn enkel verzwikt en ligt met zijn been op een stoel.”

„Dat 's geen bezwaar,” zei Torentje gauw. „Ik lig wel eens met allebei mijn benen op de stoel en soms wel eens met m'n benen op tafel.”

„Nu,” zei de knecht, die medelijden scheen te hebben met het lot van Gijs en zijn vrouw, „'k zal eens gaan horen. Wacht jullie maar hier.”

Ze wachtten geduldig.

„Enkel verzwikt,” zei Torentje. „Zeker met voetballen. Nu is hij helemaal niet in zijn hum.”

Daar kwam de knecht al.

„Gaat maar mee,” zei hij, „je kunt komen, als je het maar niet te lang maakt.”

Torentje bromde: „Wij zullen 't niet te lang maken, als je baas het met de centen maar niet te kort maakt.”

De knecht klopte aan, deed de deur open, liet de jongens in de kamer en verdween.

Daar stonden de jongens in een groot, maar eenvoudig gemeubeld vertrek en keken naar de gevreesde heer des huizes. Zij zagen een heer van ongeveer zestig jaar, met een militair voorkomen en een grote snor en puntbaardje. Zijn linkerbeen rustte op een stoel, een stok stond naast de leunstoel, waarin hij zat. Streng was zijn voorkomen en stroef zijn stem, toen hij de jongens vroeg, wat het doel van hun komst was.

Torentje trad een pas naar voren en begon enigszins aarzelend: „Mijnheer, u weet wel, dat Gijs z'n huisje is afgebrand?”

„Kan ik dat helpen?” zei de oude heer brommig.

„En nu hebben ze geen huis meer,” ging Koos door.

„Dat begrijp ik,” zei de stroeve stem.

„En nu wilden we Gijs een nieuw huisje geven en lopen we met een lijst,” vervolgde Torentje moedig.

„Zo, met een lijst. Je wordt wee van al dat gebedel, tegenwoordig. Lijst voor dit, lijst voor dat.”

Hij greep zijn stok, stampte er boos mee op de grond.

„Hij is gezellig, zeg,” fluisterde Kees zacht tegen Ab. Die had moeite zijn lachen te bedwingen.

„De burgemeester en de dominé hebben er ook een brief bijgedaan,” zei Koos hoopvol.

„Kan me niet schelen,” zei de brompot, „moeten die zelf weten. Au! die ellendige voet.”

Hij greep naar zijn voet, die op de stoel rustte.

„Hoe heet die man,” snauwde hij.

„Gijs de Wolf,” zei Torentje. „Ze noemen hem ook wel „Gekke Gijs”.”

„Een wolf moet in een hok,” bromde de oude heer. „Heeft geen huis nodig.”

Kees deed alle moeite om de geldzak uit zijn broekzak te wringen, hetgeen hem na veel moeite gelukte.

„Hier is de zak, mijnheer,” zei hij.

„Zo,” mopperde mijnheer, „doe dat ding maar weg. Ik geef jullie niets geen geld; en neem die lijst ook maar mee. Ga nu maar weg, en een beetje gauw, want mijn poot doet razend zeer.” Hij bomde met zijn stok op de grond, of hij de jongens de kamer uit wilde stampen. Toen drukte hij op een schel, de knecht verscheen en de heer Kroonstuiver bromde: „Laat die jongens er uit en 'k wil vandaag niet meer lastig gevallen worden. Au! Au!”

„Bom, bom,” klonk de stok.

Buiten overlegden ze met elkaar.

„Wat een gierigaard, wat een vrek,” raasde Torentje. „Die heet nou Kroonstuiver! Grijpstuiver moest hij heten!”

„We schieten zo niet hard op,” zei Ab.

„Vooruit maar weer,” zei Kees. „Volhouden.”

Bij enige rijke boeren ging het gelukkig beter.

Ook de veldwachter gaf een rijksdaalder, terwijl zijn vrouw er nog een gulden bij deed.

't Bedrag op de lijst begon de honderdvijftig gulden te naderen. Niet allen gaven het geld in de zak, maar velen tekenden op de lijst en zeiden, dat zij het geld wel zouden bezorgen bij de dominé of de burgemeester.

„Moeten we nog bij de weduwe Blok aan?” vroeg Jan toen ze langs een klein huisje gingen.

„Ja,” zei Kees, maar Torentje zei: „Niet doen, die is zo arm, die kan niets missen. 't Is wel een best

wijfie, maar ze heeft zelf moeite om rond te komen."

„Toch maar doen," zei Ab.

De oude vrouw deed zelf open en toen ze hoorde, wat de jongens kwamen doen, nodigde ze hen in haar huisje en zei: „Dat is mooi van jullie, jongens. Ik heb toch zo te doen met die arme mensen. Ik wou, dat ik rijk was, maar 'k kan niet meer missen dan één gulden. Toch ben ik blij, dat jullie me niet hebben overgeslagen. Goeie jongens," mompelde ze, „de Heere zegene jullie werk."

De jongens gingen verder.

„Wat een verschil toch, de een of de ander," zei Kees.

Ze voelden allen 't mooie, 't ontroerende, dat ze nu pas hadden meegemaakt.

„'t Penningske der weduwe," zei Ab en ze wisten het: dat was het, dat het bezoek in dat kleine huisje zo wondermooi maakte.

„Voor vandaag genoeg," besloten ze. Ze gingen met hun lijst en hun geldzak naar de dominé. Bedaard luisterde hij naar hun verhalen en hij temperde de boosheid van Torentje, die bij de gedachte aan de heer Kroonstuiver opnieuw begon te mopperen.

In de loop van de volgende week werden nog meerderen bezocht en nog menigmaal werd „het Smeek-schrift der edelen," zoals de jongens zeiden, aangeboden.

Toch was 't een heel werk een flink bedrag bij elkaar te krijgen. Er waren ook verschillende mensen, die wat anders gaven dan geld. Zo ging de burgemeester naar Mozes Manheim en wist hem te bewegen een thee- en ontbijtservies af te staan, en nog meer keukengerei.

Torentje keek er vreemd van op. Dàt had hij niet gedacht van „Moos".

„Ik vrees, dat we nog wat anders zullen moeten

doen," zei dominé. Er is wel geld genoeg voor meubels, een bed en voor de nodigste dingen, maar ze hebben nog geen huisje. Ze kunnen er wel een huren, maar dat brengt ook bezwaren mee en Gijs heeft maar een klein pensioentje en wat ouderdomsrente.

Toen kwam de boodschap, of de jongens de volgende middag even bij de burgemeester wilden komen.

Van Houten, de veldwachter, bracht de brief, waarin dit werd verzocht.

„Wat zou er aan de hand zijn?" vroegen de jongens zich nieuwsgierig af. Maar ze moesten nog een poos geduld hebben, al was dat natuurlijk moeilijk. Maar aan alles komt een eind, dus ook aan aan het lange wachten. En zo zaten de jongens op de afgesproken tijd, met schone blouses en dito handen in de deftige burgemeesterskamer.

De burgemeester keek hen glimlachend aan, zoals ze daar zaten met nieuwsgierige ogen.

„Jongelui," zei hij, „jullie hebben uitstekend je best gedaan, maar nu is er iets gebeurd, waardoor jullie plan volkomen is geslaagd. Ik heb twee brieven ontvangen, één van freule Van Tateren . . ."

„Dat dacht ik wel," zei Torentje, „dat die helpen zou."

„Wacht even," zei de burgemeester, „dan zal ik haar brief even voorlezen. Luister maar:

Edelachtbare Heer,

In verband met het bezoek van de vier jongheeren, betreffende een collecte voor Gijs de Wolf, moet ik U mededelen, dat ik besloten heb, hieraan niet mede te werken.

*Hoogachtend,
J. v. Tateren.*

De jongens keken elkaar verbluft aan. Ze konden hun

oren niet geloven. „Dus geeft ze niets,” stotterde Kees.

„Niets,” zei de burgemeester.

„Geen rooie cent,” vulde Torentje aan en zijn gezicht was donker als een onweersbui. Even bleef het stil. Toen zei Ab: „Burgemeester, die andere brief!”

De burgemeester glimlachte. Ik ontving ook een schrijven van de heer Kroonstuiver, met het beleefd verzoek, of ik even bij hem wilde komen. Hij had mij graag zelf opgezocht, maar kon dat niet, in verband met een verstuikte enkel.”

De jongens glimlachten.

„Ik ben dadelijk gegaan en toen was mijn verrassing even groot als die van jullie wel zal zijn. Hij deelde mij mee, dat hij nog een huisje had in de Kerkstraat. Dit zou spoedig leegkomen en nu had hij gedacht, dit huisje aan Gijs te verhuren tegen een zeer lage huurprijs, die voor de beide oudjes geen bezwaar zou zijn. Hij had naar Gijs laten informeren en de inlichtingen waren heel gunstig. Hij vertelde het mij op zijn gewone brommige toon, afgewisseld door enkele pijnlijke kreten, als zijn been hem weer plaagde, en enige stoten met zijn stok. Dus dat pakt anders uit dan we gedacht hadden. Je ziet dus, dat vriendelijke woorden niet altijd de hoofdzaak zijn.”

De jongens waren een en al verwondering. Torentje vond het eerst zijn spraakvermogen terug.

„Maar burgemeester,” riep hij, „die mijnheer Grijp-Kroonstuiver is een reuze-kei.”

„Een edelmoedig man, bedoel je zeker?” verbeterde de burgemeester glimlachend.

„De zaak is dus gezond, jongens. Nu dank ik je alvast voor je mooie werk. Mijn plan is, dat dominé en ik het de oudjes zelf gaan vertellen. Jullie gaat dan mee. De blijdschap van Gijs en z'n vrouw zal dan voor jullie de beste beloning zijn voor al de moeite, die jullie je hebt getroost. En nu, vooruit hoor; mijn tijd is beperkt.

Ik zal met de dominé wel afspreken, hoe we de zaak verder in orde zullen brengen.”

Opgewonden gingen de jongens heen.

Zaterdagmiddag daarop gebeurde het. De jongens gingen met de beide heren naar de buurvrouw, waar Gijs en zijn vrouw voorlopig onderdak hadden. De burgemeester klopte aan toen de vrouw de deur opende, zei hij: „Goedenmiddag, vrouw Jansen, kunnen we misschien Gijs en zijn vrouw even spreken.”

„Zeker, burgemeester, komt u binnen, ze zitten net aan de thee.”

Het gezelschap trad binnen en groette de oudjes, die aan de tafel zaten. Voorzichtig begon de burgemeester te vertellen, wat het doel van hun komst was en met klimmende verbazing en ontroering zaten de beide arme en bedroefde mensen te luisteren. „Dus,” zo eindigde de burgemeester, „dank zij het plan en het werk van deze jongens is alles goed gekomen. In 't begin van de volgende maand kunnen jullie weer in je „eigen” huisje trekken.”

Toen bleef het even stil. De tranen stonden de beiden oudjes in de ogen.

„Dank u, dank u,” stamelde eindelijk de oude vrouw. „O, u moest eens weten, hoe blij ik ben. Zie je wel vader, dat het waar is, wat ik tegen je heb gezegd? De Heere vergeet ons toch niet; de Heere zorgt voor ons.”

„Ja,” zei de oude man met trillende lippen, terwijl hij als in gedachten de kop van z'n hond streelde, „de Heere zorgt voor ons.”

„Goeie jongens, hè Kees, beste jongens,” zo vervolgde hij tegen zijn hond.

„Juist,” zei de dominé, „er staat zo heerlijk in de Bijbel: Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u. Hij waakt over ons. Hij neigt zijn oor tot

onze klachten. Bij Hem zijn milde handen en vriendelijke ogen. Hij gebruikt ook mensen, om ons te helpen. Zo heeft hij deze vier jongens willen gebruiken in Zijn dienst. De blijdschap van deze mensen, jongens, zal wel een grote beloning voor je zijn, maar het zal ook voor jullie een heerlijke zekerheid zijn te weten, dat je nu medewerkers bent geweest van de Heere. Wij hebben er al eens meer over gesproken, dus we begrijpen elkaar wel."

„Kom," zei de burgemeester, „laten we nu gaan en de oudjes met hun blijdschap alleen laten."

Nogmaals dankten die voor alles, wat voor hen gedaan was. De jongens streelden de hond, die telkens zijn rechter voorpoot oplichtte, welke dan door de jongens werd aangepakt. Het was, of de hond op zijn manier wilde zeggen: „Dank je wel, jongens, voor wat je aan mijn baas en mijn vrouwtje gedaan hebt. Hun stemmen waren zo treurig, de laatste tijd, maar nu klinken ze weer blij en vrolijk."

De zomeravond kwam en hulde langzaam en geluidloos het dorp Meerwijk in de donkere sluiers van de nacht. Geleidelijk verstierven de geluiden van het dagelijks beweeg der mensen.

Kees lag al in bed en in zijn kamertje donkerde het al. Toch kon hij nog niet slapen. Zijn hoofd was nog te vol. Hij doorleefde nog eens het bezoek van de middag, dat zulk een diepe indruk op hem gemaakt had. En ook na het avondeten was er iets gebeurd, dat hij steeds weer overdenken moest. Moeder had de Bijbel genomen, om als naar gewoonte te lezen. Zij had opgezocht Mattheus 25 en zij had gelezen met haar zachte eerbiedige stem:

Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden mijns

Vaders, beërft het Koninkrijk hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld;

want ik ben hongerig geweest en gij hebt mij te eten gegeven, ik ben dorstig geweest en gij hebt mij te drinken gegeven, ik was een vreemdeling en gij hebt mij geherbergd,

ik was naakt en gij hebt mij gekleed, ik ben krank geweest en gij hebt mij bezocht, ik was in de gevangenis en gij zijt tot mij gekomen.

Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden, zeggende: Heere, wanneer hebben wij u hongerig gezien en gespijzigd? of dorstig en te drinken gegeven?

En wanneer hebben wij u een vreemdeling gezien en geherbergd? of naakt en gekleed?

En wanneer hebben wij u krank gezien of in de gevangenis en zijn tot u gekomen?

En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar zeg ik u, voor zoveel gij dit één van deze mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat mij gedaan.

Toen was moeder opgestaan, had over zijn haar gestreken en hem aangezien met blijde, liefdevolle ogen. O, Kees voelde zo goed moeders bedoeling. En nu overpeinsde hij dit alles in de stilte van de komende nacht. Vredig was het in zijn hart, zoals er vrede is in het hart van hen, die de wil des Vaders doen. Och, Kees wist het wel, dat het vaak anders was. Je deed ook zo dikwijls verkeerde dingen, zodat je bijna niet bidden kon. Nu lag hij stil en keek door het dakraampje naar de sterren, die al helderder opblonken in de donker wordende hemel. Daar boven was de Heere Die Die

Kees was in slaap gevallen.

HOOFDSTUK IV

EEN ZWEMPARTIJ EN NOG WAT

Vrijdag, een week later, de laatste schooldag vóór de zomervacantie. Op het schoolplein dwarrelden en speelden de kinderen door elkander. Blij keken de meesten. Wie zou ook niet blij wezen, als je drie weken vakantie voor de boeg had. Drie weken spelen en ravotten. Telkens weer plannetjes maken voor een nieuwe, volgende vrije dag. Ook ons viertal stond bij elkaar in een hoek van het schoolplein. Gaan logeren zouden ze niet. Ook Ab niet, omdat zijn vader nog maar pas in Meerwijk was en zijn moeder nog enige tijd in Zwitserland moest blijven. Gelukkig kwamen er steeds goede berichten uit Davos. Ab had zijn moeder een heel lange brief geschreven, waarin hij de voorvallen van de laatste dagen, benevens de kennismaking met zijn nieuwe vrienden, in kleuren en geuren had beschreven.

Thomas, lange Thomas stond bij hen in de buurt. Hij had geen vrienden hier op school. Wel vrienden, die voor hem niet goed waren, die gemene streken uithaalden en slechte dingen deden. Maar Thomas wist het wel, dat waren de echte vrienden toch niet. Zo af en toe voelde hij de lust in zich opkomen, ook eens met het viertal mee te doen, ook eens deel te nemen aan hun zwerftochtjes en hun prachtig spel. Maar zouden ze dat willen?

Zo stond hij daar eenzaam tussen het drukke gewoel op het schoolplein. Ab zag hem staan en een gevoel van medelijden kwam bij hem op.

„Zouden we Thomas vanmiddag eens meenemen, als we in de tochtsloot gaan zwemmen,” zei hij zacht tegen de anderen.

Maar toch niet zo zacht, of Thomas hoorde het. Deze spitste de oren. De andere jongens zeiden: „Nee, hoor, die moet er niet bij. Wat heb je daar nu aan?”

En Kees voegde er tamelijk luid bij: „Nee, zeg, dat doen we niet, hoor. Die gluiperd kunnen we best missen.”

Thomas hoorde dat. In zijn ogen kwam een vals licht. Hij slenterde heen en mompelde: „Wacht maar, joggie, dat zal ik je betaald zetten. Dáár zal je voor boeten.”

Ab drong niet verder aan, toen hij zag, dat zijn voorstel zo werd verworpen. Trouwens, het was juist tijd. De school ging aan en de leerlingen gingen klas voor klas naar binnen.

Het werd een andere schooldag dan gewoonlijk. Van hard leren kwam niet veel. Wel was er ander werk te doen, maar dat was niet moeilijk. Boeken opruimen, kaarten afstoffen en wegbrengen en al die karweitjes, die voor 't begin van de vakantie moesten gebeuren. Torentje weerde zich geducht en klopte zelfs de krijtdoek midden in de klas uit, zodat de stofwolken in het rond vlogen. Meester stuurde hem toen gauw met zijn krijtdoek naar buiten. Daar kon hij net zo hard kloppen, als hij wilde.

's Middags hielden ze een uurtje vroeger op. De meester wenste hun allen een plezierige vakantie en hoopte, dat hij al zijn jongens en meisjes over drie weken weer bruin en dik zou terug zien.

„U ook,” riep Torentje zo maar in de klas.

„Ik hoop ook, dat ik meester De Bruyn maar bruin terug mag zien.”

De meester lachte en dreigde met de vinger.

Ze zongen nog een versje, de meester dankte en toen liet hij de luidruchtige schare de deur uit, die nu voor drie weken achter haar werd gesloten.

Overgoten door een stralende zon lagen de weilanden

rondom het dorp. Loom lagen de koeien in het gras, zacht speelde het windje met het riet langs de sloten. Hoog in de lucht zong de leeuwerik zijn blijde lied van zon en zomer. 't Was alles zo rustig, zo vredig. Maar opeens klonken heldere jongensstemmen op in de stilte. Het was ons viertal, dat gewapend met handdoeken en zwembroeken door het weiland kwam, om in de tocht-sloot de zwembkunst te beoefenen. Van boer Van Dijk, van de hoeve Jacoba, aan wie de landerijen toebehoorden, hadden ze daartoe verlof ontvangen. In ruil daarvoor hielpen ze de boer wel eens een handje of deden ze boodschappen voor de boerin.

Langs de sloot stonden op sommige plaatsen kleine bosjes. Bij één van deze groepen kreupelhout kleedden ze zich uit en legden voorzichtig hun kleren neer.

Ab had hun een nieuw zakmes laten zien, dat hij van zijn vader had gekregen en de jongens hadden het bewonderd. Het was een best mes, dat kon je zó wel zien. Zij hadden het geprobeerd op de schors van de bomen. en op het hek van de wei.

„'k Wou, dat ik eens zo'n mes kreeg,” zei Kees. Maar hij dacht er bij: „Dat zal wel nooit gebeuren, dat 's toch te duur.”

Met bijzondere zorg stopte Ab het mes weg in zijn broekzak, zijn zakdoek er boven op.

Torentje was het eerst klaar en zat al aan de waterkant. Hij stak zijn been in het water en trok het toen haastig terug.

„Is het nogal koud?” vroeg Ab.

„Nee, wel nogal nat,” merkte Torentje op.

Spoedig waren ze nu alle vier in het heerlijk frisse water. Het was helder en als je in het midden stond, kwam het water tot aan de schouders. Het werd eerst een gooien en smijten met water. Maar ze konden ook zwemmen. En Ab vooral. Die kon zo'n tijd onder water blijven. Zo zag je hem verdwijnen en een poosje later

kwam hij een heel eind verder op weer boven. Torentje stond druk te redeneren, en zag niet, dat Ab een eindje achter hem onderdook.

Opeens gaf hij een schreeuw: „Kees! Jan! een beest. Help Kees, een”

Toen verdween hij en kwam even later proestend weer boven. Daar verscheen ook Ab boven water en Torentje zag nu, wie „dat beest” was.

En hij achter „dat beest” aan. Het werd een stoeipartij van belang. Jan vuurde hen aan, Kees ook. Maar opeens zag Kees iets bewegen tussen het kreupelhout. Zeker een haas, dacht hij. Hij klom de kant op, keek achter het bosje, waar de kleren lagen; keek nog eens maar zag geen haas. Ach Kees, had nog maar beter opgelet, dan was er heel wat narigheid voorkomen.

Nu keek hij even rond over de weiden, naar de koeien en naar de boerderij. Totdat de anderen hem misten en hem riepen, weer bij hen te komen.

„Waar zat je toch,” zei Ab, „ik dacht, dat je er al uitging.”

„Ik dacht, dat ik een haas zag,” zei Kees, maar er was niets te zien. ”

„Och,” zei Torentje, „dat zal wel niet en als 't er een was, bleef hij toch niet op je zitten wachten.”

De jongens vervolgden hun spel en bleven niet op dezelfde plek, maar raakten al verder van „hun plaats” verwijderd.

Daar bewoog het weer in het kreupelhout. Langzaam werden de takken vanéén geschoven en een jongensgezicht kwam te voorschijn. Twee valse ogen gluurden spiedend rond. Behoedzaam sloop de jongen toen naar de vier hoopjes kleren. Schichtend omkijkend kwam hij naderbij en pakte van een der stapeltjes een buisje en een bovenbroek weg. Hij voelde in de broekzakken en toen hij er een nieuw zakmes uithaalde, glinsterden zijn ogen begerig. Toen knielde hij bij een ander hoopje

kleren neer en stopte het mes daarin weg. Zachtjes verdween hij weer met het buisje en de broek, steeds zorgend, dat het kreupelhout tussen hem en de jongens bleef.

Achter een klein schuurtje legde hij de kledingstukken neer en maakte zich toen uit de voeten. Om zijn lippen was een valse grijns; in zijn ogen dreigde de boosheid.

„Jongens, ik ga er uit,” riep Torentje en hij kroop tegen de kant op. De andere jongens volgden zijn voorbeeld en weldra stonden ze bij hun kleren.

„Wat ligt alles toch door elkaar; 't lijkt wel, of iemand aan ons goed is geweest,” zei Jan.

„O, kijk eens, mijn kiel en mijn broek is weg,” riep Ab verschrikt.

De jongens kwamen om hem heen staan. Ja, het was zo. Ze keken en zochten in de struiken, maar vonden niets.

„Wie zou dat toch gedaan hebben,” vroeg Ab. „Zeg, Kees, heb jij straks niets gezien?”

„Nee,” zei Kees, „geen mens.”

Ze kleedden zich aan, Ab ook, voor zover dat mogelijk was. Ze keken en zochten nog eens, maar vergeefs.

„Ja,” zei Koos, „we zullen toch weg moeten. We kunnen hier niet blijven staan wachten, tot die kiel en die broek terug komen wandelen.”

Maar Ab wierp tegen: „Ik kan zo toch niet naar huis, ik bedank er lekker voor om zó over de straat te gaan.”

Torentje keek eens rond. Opeens klaarde zijn gezicht op.

„Zie je dat ventje daar,” zei hij, wijzend op een vogelverschrikker, die in een korenveldje stond. „Trek een jas en broek van hem aan.”

„k Zou je hartelijk danken,” zei Ab een beetje boos, „zulke ouwe vodden.”

Maar Torentje zei: „Tot boer Van Dijk dan maar.

De boerin zal gerust wel zolang een paar kleren van één van haar jongens aan je willen lenen. Dan kom je tenminste thuis en kan je altijd nog verder zien."

„Laten we dan maar eens kijken," zei Ab, en ze gingen naar het korenveld. Torentje ging er voorzichtig in en kwam even later met een oude jas en broek terug, die de vogelverschrikker zolang had moeten afstaan.

„Zijn hoed heb ik maar achtergelaten," zei Torentje grinnekend.

„Pas maar aan, mijnheer," vervolgde hij tegen Ab, „een mooi costuum, laatste mode."

Ab pakte met een lang gezicht „het mooie costuum" aan. Toch viel het nog al mee. Maar toen hij de jas en broek had aangetrokken, rolden de jongens in het gras van het lachen. De lange broek slobberde Ab om zijn benen, de lange jas hing dwaas en wijd om zijn lijf en de lange mouwen bengelden griezelig ver over zijn handen. Met beide handen moest hij de broek vasthouden om te voorkomen, dat die afzakte.

„Wacht maar, ik zal je wel eens even opknappen," zei Torentje.

Handig sloeg hij de broekspijpen en de mouwen wat om, zodat voeten en handen weer te voorschijn kwamen.

„Je voelt je zeker erg eenzaam in dat pak?" spotte hij. „Wacht, nu nog een touw om je broek vast te houden, anders verlies je die onderweg. Wie heeft er een eindje

De lange broek slobberde Ab om zijn benen.

touw?" zei Koos, nadat hij zijn zakken vergeefs had doorzocht.

„Ik wel," zei Kees en hij trok een bundel touw uit zijn broekzak. Bij die beweging viel er iets uit zijn zak op de grond. Ab raapte het op. Het was . . . zijn eigen mes.

Stil werden de jongens en ze keken met verwonderde ogen elkaar en toen Kees aan. Hoe kwam dat nu! Had Kees dit alles gedaan? Maar dat kon toch niet! Ab keek nu eens naar zijn mes en dan weer naar Kees. Ook hem ging een ogenblik die gedachte door het hoofd. Kees was straks immers even weg geweest. Maar dadelijk zette hij die wantrouwige gedachten van zich af. Nee, Kees zou dat niet doen. Kees was zijn vriend, die vertrouwde hij.

Zo was ook de mening van de anderen en zij keken met een beetje medelijden naar Kees, die daar stond met een vuurrode kleur. „k Begrijp er niets van," zei Kees eindelijk schor. „Wie zou dat gedaan hebben?"

Ja, dat was de grote vraag, waarop geen antwoord kwam. Het was een raadselachtig geval.

Langzaam liepen ze naar de boerderij. Vrouw Van Dijk stond juist in de achterdeur, toen het drietal met hun vreemd uitgedoste makker kwam aanwandelen.

Zij hield de hand boven de ogen om goed te kunnen zien, welke gast zij nu zou krijgen. En toen Ab verlegen voor haar stond, begon ze hard te lachen en riep ze naar binnen: „Man, kom eens gauw kijken, we krijgen visite van een deftig heer, kom gauw."

Van Dijk kwam vlug aanlopen en ook hij schoot in de lach.

„'t Lijkt wel een minister," zei hij. Hij nam beleefd zijn pet af. „Komt u binnen, mijnheer," zei hij, trachtend ernstig te blijven. Maar toen één der broekspijpen naar beneden zakte, zodat Ab er over struikelde, kon de boer zijn lachen niet meer bedwingen.

„Jandoppie”, zei hij, „zo iets zien we hier niet elke dag.”

In de keuken vertelden de jongens in geuren en kleuren, wat er gebeurd was.

„Dat is een vreemde geschiedenis,” zei Van Dijk. „Vrouw, je hebt nog een oud pakje van Jan, geef dat maar voorlopig aan deze jongen, want zo kan hij niet naar huis.”

De goedhartige boerin klom de zoldertrap op en kwam even later terug met een oud pak van één van haar jongens.

„Kijk eens,” zei ze, „’t is niet zo heel mooi meer, maar toch in alle geval mooier dan het pak, dat je nu aan hebt. Verkleed je maar even in de voorkamer, dan kunnen we dit pak weer aan de vorige eigenaar terugbrengen. En we zullen de knechts vragen, of ze misschien daar in de buurt iets gevonden hebben.”

„Kijk,” zei de boer, „daar komt Teun met de melk aan.”

De jongens keken naar buiten en zagen de knecht met de hondenwagen het erf oprijden.

„Ik geloof, dat er iets bijzonders over de melkemers ligt,” zei Torentje.

Hij stooft naar buiten en kwam even later opgewonden terug met de vermiste kledingstukken. Hij werd op de voet gevolgd door Teun, die de broek en het kielkje had gevonden achter het schuurtje op het weiland.

„Heb je niets bijzonders gezien?” zei Jan Vos.

„Ja,” zei de knecht ondeugend, „een jongen zag ik lopen met de kleren van een vogelverschrikker aan, maar anders zag ik niemand.”

„Vreemd,” mompelde de boer.

Na korte tijd was Ab weer verkleed. Zij bedankten de boer en zijn vrouw hartelijk voor hun hulp en Teun werd natuurlijk evenmin vergeten. Torentje bood nog bereidwillig aan, de vogelverschrikker weer netjes aan

te kleden, maar de boer zei, dat hij daar zelf wel voor zou zorgen. Waarop Torentje opmerkte, dat de boer dat dan maar gauw moest doen, omdat anders de vogelverschrikker wel eens kouvatten kon. Spoedig waren ze nu op weg, druk pratend over het vreemde, dat er gebeurd was. Alleen Kees zei weinig. Hij vond het een heel vervelende geschiedenis en begreep niet, hoe het mes in zijn zak was gekomen.

Toen Ab die avond alles aan zijn vader vertelde, keek deze vreemd op. Wat een wonderlijk verhaal was dat. Dat Kees het gedaan had, kon ook hij niet geloven, of hij moest zich al erg in die jongen vergissen. „'t Zal later wel uitkomen,” zei hij tegen Ab.

En deze troostte zich daarmee, al was hij niet bevredigend. De argwaan, die hij af en toe tegen Kees voelde opkomen, duwde hij telkens ver van zich af. Kees was zijn vriend. Hij kòn niet geloven, dat Kees oneerlijk was.

HOOFDSTUK V

DE LAATSTE VACANTIEDAG

De vakantie vloog om. Veel hadden de jongens genoten. Het wonderlijke voorval uit het begin van de vakantie was op de achtergrond geraakt bij al de vrolijke en prettige dingen, die daarop waren gevolgd. En nu was de laatste vacantiedag aangebroken en vinden we ons viertal in de pastorie. Ab had al een paar malen gevraagd aan zijn vader, of de jongens ook eens bij hem mochten komen spelen en nu had zijn vader daarin toegestemd. In een kamer boven had Ab zijn speelgoed en de jongens keken hun ogen uit.

Wat een mooie dingen had die Ab. Het meest bewonderden ze zijn stoommachine. Jongens, wat draaide dat ding. En nog mooier werd het, toen Ab de stoommachine verbond met een baggermolen. Die draaide en werkte toen lustig mee.

Torentje was de eerste, die genoeg kreeg van al dat gedraai. Hij liep de kamer eens rond en gluurde even in de speelgoedkast. Kijk, daar op de bovenste plank lag iets, dat hem met verrukking vervulde. Een voetbal, een grote!

„Zeg Ab,” riep hij, „heb jij een voetbal? Kunnen we hier niet eens een beetje voetballen?”

De andere jongens keken op. Ja, dat zou wel wat wezen. Want welke jongen houdt nu niet van voetballen! Ze deden het vaak op straat, op de markt. Maar je moest oppassen voor de veldwachter. Een mooie bal hadden ze meestal niet, soms niet meer dan een grote, stevige prop papier met wat touw er om. Maar hun geestdrift, en ook hun geschreeuw was er niet minder om als zij de edele voetbalsport beoefenden met zo'n

eigenaardige bal. 't Was dus te begrijpen, dat hun ogen glinsterden, toen zij die mooie grote bal daar boven in de kast zagen liggen.

„Ja, zeg,” zei Ab, die ook van voetballen hield, „maar hier gaat het niet.”

„In jullie tuin dan,” zei Kees.

„Nee,” zei Ab weer, „dan trappen we de bloemen stuk. Het enige zou wezen op zolder. Daar is ruimte genoeg.”

Dat vonden de jongens uitstekend.

„Vooruit dan maar,” zei Ab, „ik zal eerst 't lichtje van mijn stoommachine uitdoven; straks ruim ik de de boel wel op. Maar niet te veel leven maken hoor, anders hoort Jans het. Vader is niet thuis, die is op ziekenbezoek.”

In optocht gingen ze nu de zoldertrap op, Ab met de voetbal vooraan. 't Was een ruime zolder; in de hoeken stond hier en daar wat huisraad. En nu begon het spel. Het ging eerst bedaard, ze schopten de bal van de een naar de ander. Maar spoedig raakten ze in vuur; nijdiger traptten ze de bal, die soms hoog tegen de hanebalken vloog en enige malen gevaarlijk dicht terecht kwam in de buurt van het grote zolderraam. Het werd een geschreeuw en lawaai van je welste. Jans, de meid, hoorde het. Wat zouden die jongens toch uitvoeren, dacht de oude gediensstige. Zij trok naar boven en het lawaai werd nu heel goed hoorbaar. „'t Lijkt wel, of die kwa-jongens aan het voetballen zijn, 't is wat moois,” mopperde ze. Toen ze onderaan de trap stond, hoorde ze allerlei kreten door elkaar:

„Houd 'm.” „Mooi zo!” „Een fijn schot, jo!” „Koppen, die bal!”

Daar hoorde ze de stem van Ab boven alles uit: „Hier, Kees, een vliegend schot. Houd 'm, want anders vliegt ie de trap af.”

Maar Kees kon de bal niét houden. Die vloog over 't

hekje, dat om het trapgat was, en huppelde de trap af, rakelings langs Jans, die schrikachtig in elkaar kromp, toen dat bruine monster zo gevaarlijk dicht in haar buurt kwam. De jongens keken naar beneden en zagen Jans met een boos gezicht onder aan de trap staan.

„Ophouden!” riep ze en raapte de bal op. „Is me dat een kabaal maken, jullie breekt het huis af,” mopperde ze, toen de jongens beneden bij haar in de keuken waren.

Maar Ab vleide: „Niet boos zijn, Jans, alles is nog heel en het ging toch zo fijn.”

Jans, de goede oude Jans, was alweer vertederd. Ze hield veel van Ab; ze wist, wat hij moest missen, nu zijn moeder zo ver weg was en ze gunde Ab wel een pretje.

„Nu, 't is al weer over,” zei de goede ziel, „maar ga jullie buiten voetballen, dat is toch geen spel voor in huis. Vooruit, nu naar buiten, ik moet aan mijn werk.”

„Ik heb toch zo'n dorst,” zei Torentje, en zijn ogen lachten ondeugend, toen Jans zei: „Ik zal jullie eerst een glaasje limonade geven, en dan opgerukt, hoor!”

„Leve Jans,” schreeuwde Ab, welke kreet door de drie anderen werd overgenomen. 't Was een Indianengehuil van belang, zo hard, dat Jans met de handen tegen haar oren naar de kelder vluchtte. Toen ze terugkeerde, zei ze: „Nou stil wezen, anders krijgen jullie niks.”

Toen was 't rumoer gauw over en even later stapte het viertal de straat op.

„Jij bent toch een slimme augurk,” zei Kees tegen Torentje.

„Kan wel,” zei die, „maar waar gaan we nou trappen?”

„Ik weet het al,” zei Jan Vos. „Achter het huis van Moos Manheim is een grote open vlakte, je weet wel, aan het eind van de Achterstraat.”

„Mooi,” zei Ab, „dat is een fijn plekje. Vooruit, dáárheen dan.”

Ab wierp de bal voor zich uit en alle vier renden ze er achter aan. Nu gaf de één, dan de ander de bal een trap, zodat die ver vooruit vloog. Zó schoten ze vlug op. Maar toen de bal één maal vlak bij het raam tegen een muur ketste en even later een man bijna zijn pijp uit zijn mond sloeg, vonden ze het toch maar raadzaam de bal „in te houden”. Zo kwamen ze langs de winkel van Moos, aan 't eind van de Achterstraat. Als je om dat huis heenliep, kwam je op het „voetbalterrein”, zoals de jongens de kale strook land noemden, die achter de laatste huizen van de Achterstraat lag. Achter het huis van Moos was een groot erf, waartoe een poort toegang verleende. Op dat erf stonden veelal oude kisten en manden, die Moos niet kon bergen in zijn pakhuis. Soms was de poort los en gluurden de jongens nieuwsgierig naar binnen. Maar nu hadden ze daarvoor geen tijd, de voetbal lokte hen te veel. Weldra was het spel in volle gang en gedurende een half uur traptten en renden de jongens, dat het een lust was. Ha! hier had je geen last van ramen en van zoldertrappen en van bange keukenmeiden. Hier was je vrij en had je de ruimte. Heerlijk ging het. Torentje gaf de bal een trap, dat hij hoog de lucht in zeilde.

„Een vuurpijl,” schreeuwde Torentje opgewonden. „Wat een kei, hè?”

Daar kwam de bal naar Kees toe huppelen. Die nam een aanloopje en gaf de bal een trap, zo hard hij kon. Pang! Daar vloog de bal, met een wijde boog precies over de muur van Moos' erf. De jongens keken elkaar beteuterd aan. Ab rende naar de poort en probeerde die open te krijgen. Helaas, de poort was op slot.

„Ja,” zei Jan Vos, „er zit niet anders op; we zullen over de muur moeten klimmen en hem halen.”

Maar wie zou dat doen? Het was een gevaarlijk kar-

weitje, want als Moos je te pakken kreeg, zag het er niet best voor je uit.

„Jij hebt 'm erover geschopt,” zei Ab tegen Kees, „jij moet 'm gaan halen.”

„Kunnen we niet eerst eens gaan vragen, of we hem krijgen,” zei Kees, wien dit klimpartijtje niet bijster aanstond.

„Dat kan je wel laten,” zei Torentje. „Je weet toch nog wel van de vorige keer. Toen was ons balletje er ook over gevlogen en toen was Moos zo kwaad, dat hij het balletje hield en ons dreigde met een pak slaag. Nee, je moet er vlug overheen, voordat hij het merkt, want anders is Ab zijn bal kwijt.”

„Weet je, wat je doet,” zei Jan. „Zet, als je er over bent, eerst een omgekeerde kist tegen de muur. Dan kun je tenminste weggkomen, als Moos je in de gaten krijgt.”

Dat was een goede raad, vond Kees.

„Kom,” zei hij toen moedig, „geef me dan maar een pootje.”

Hij voelde in zijn zakken, om te onderzoeken, of er iets in was, dat hem zou kunnen hinderen bij zijn klimpartij.

Hij haalde een oude portemonnaie voor de dag, die eens het eigendom was van zijn oom Toon. Deze had het ding aan zijn neef gegeven, toen hij voor zichzelf een nieuwe had aangeschaft.

„Die zal ik maar in mijn zak houden,” zei Kees, de portemonnaie weer wegstappend.

„Hij zal je tenminste niet hinderen,” zei Torentje, ze is plat genoeg.”

„En als je dat vod verliest, is er nog niet veel aan verloren,” meende Jan, wat hem een gramstorige blik van Kees bezorgde.

„Nou, vooruit,” zei Torentje, „opschieten, anders komt Moos en dan roept ie om „meneer de veldwachter”.”

Met vereende krachten werd Kees opgetild

Met vereende krachten werd Kees nu opgetild en het was verder voor hem, vlug en lenig als hij was, een klein kunstje om over de muur te komen. Gedachtig aan de raad, zette hij eerst een kist aan de binnenkant van de muur onderst-boven, om zich een veilige aftocht te verzekeren. Toen keek hij rond. Wonderlijk, waar was

die bal nu gebleven? Hij keek en keek, maar zag de vluchteling niet.

„Heb j'm al?” riep Torentje van achter de muur.

„Nee,” riep Kees zachtjes terug. Even in die mand kijken, dacht hij. En ja, daar vond hij het verloren schaap. Hij was precies in de mand gewipt en lag daar tussen de houtwol. Kees wierp schuwe blikken naar de keukendeur van Moos. Niets bewoog zich in huis. Toen werd hij overmoedig. Hij sloop naar de ramen, die op het erf uitzagen en gluurde naar binnen.

„Zeg, kom je nog?” riep Ab, die ook op de muur was geklommen. „Staat ie daar op zijn gemak naar binnen te kijken,” riep hij tegen Jan en Koos, die hem vasthielden.

„Ja, dadelijk,” riep Kees.

Hij keek nog even naar binnen. Daar zag hij Moos met grote stappen de kamer doorkomen. Hij weg, zo hard hij kon. In zijn haast viel hij bijna over een mand, die hem in de weg lag. Daar hoorde hij de tuindeur al opengaan. Gauw wierp hij de bal over de muur en klom tegen de kist op.

„Wil je hier komen, aap van een jongen?” krijste Moos, die vlak achter hem was. Bom, daar lag Moos, gevallen over de mand, die Kees maar net ontweken was.

„Gauw, erover,” riep Torentje.

Kees zat boven op de muur. Ab had de bal al te pakken. Kees hing nu — met zijn handen aan de bovenrand — aan de buitenkant van de muur. Aan de andere zijde rammelde Moos al aan de poort, die hij, doordat de grendel verroest was, niet zo gauw kon openkrijgen.

Daar liet Kees zich vallen en kwam behouden op de grond terecht. Door de schok viel er iets uit zijn zak, maar niemand lette er op. Weg, vlug hier vandaan! Dat was hun enige gedachte. Ze vlogen de hoek om en waren de Achterstraat al in, toen Moos eindelijk de

poort open had en met een boos gezicht stond uit te kijken naar „die brutale rakkers van jongens.”

Toen sloeg hij de poort nijdig dicht.

Een kwartiertje later slenterde een jongen langs dezelfde plek. Plotseling bukte hij zich en raapte een voorwerp van de grond op. 't Was een portemonnaie. De jongen maakte haar open; er was niets in. „'t Lijkt wel die ouwe portemonnaie van Kees Brak,” mompelde hij in zichzelf. Hij deed het ding dicht en stak het in zijn zak.

Toen slenterde hij weer verder.

Toen Kees 's avonds zijn boterham had opgegeten, miste hij opeens zijn portemonnaie. Wat jammer was dat. Het was wel een oud beestje, maar 't zou hem toch spijten, als de portemonnaie weg was. Waar zou hij haar verloren hebben? Wacht eens, flauw herinnerde hij zich, dat het net was, of er iets uit zijn zak viel, toen hij de muur overklom en vluchtte voor Mozes Manheim. Hij zou meteen maar even gaan zien. Hij greep zijn pet en spoedde zich naar de Achterstraat. Kijk, hier was hij over de muur geklommen. Ja, hier had hij zich laten vallen. Hij zocht, maar vond niets. Zou hij eens over de muur kijken? Maar hoe er op te komen. Hij keek eens rond en ontdekte een oude mand. Als hij die omgekeerd tegen de muur plaatste, en er op ging staan, kon hij misschien juist op het erf van Moos kijken. Het zou toch jammer zijn, als die portemonnaie weg was. Hij gluurde over de muur, maar zag geen spoor van het verloren voorwerp. Zou hij nog eens over de muur klimmen? Dat was nu wel erg gevaarlijk. Hij zag schichtig rond. O! wat schrok hij. Daar kwam de veldwachter aan. Dreigend hief die zijn vinger op. Een sprong, rrt, Kees er vandoor, zo vlug zijn benen hem dragen konden. De portemonnaie zou hij nu wel voorgoed kwijt zijn.

HOOFDSTUK VI

DE DIEFSTAL EN HAAR GEVOLGEN

Het was de avond van dezelfde dag.

De klok uit Meerwijks kerktoren sloeg negen uur. Langzaam donkerde het. Stil werd het in de straatjes van Meerwijk en heel stil in de Achterstraat, waar het zelfs midden op de dag nog rustig was.

Plotseling klingelde een winkelbel luid op. Mozes Manheim kwam uit zijn winkel en sloot de deur zorgvuldig achter zich dicht. Daarna liep hij langzaam in de richting van het marktplein.

Twee gedaanten kwamen van achter het huis van Moos te voorschijn en gluurden de oude man na, totdat hij in de schemer van de avond was verdwenen. De luide winkelschel had hun verraden, dat Moos zijn huis verlaten had.

„Nu gauw voortmaken,” fluisterde de ene gedaante, „hij kan wel weer dadelijk terugkomen.”

„Je hebt gelijk,” zei de ander, „vooruit dan maar.”

.... en gluurden de oude man na

Voorzichtig slopen ze nu naar de achterzijde van het huis. Het waren twee lange, opgeschoten jongens.

„Ga jij er nu overheen,” zei de oudste, die een gemeen, brutaal gezicht had. „Als er onraad is, fluit ik het afgesproken signaal. Denk er om, als je de muur over bent, schuif je eerst de grendel van de poort. Ik heb gisteren gezien, dat dat de enige sluiting is.”

De andere, die jonger leek, klom met behulp van zijn makker over de muur. Met moeite schoof hij de grendel van de poort weg en verdween toen op het erf. Voorzichtig sloop hij naar de achterdeur, elk gedruis vermijgend. De achterdeur was op slot. Toen probeerde hij aan het raam en schoof dit met enige moeite omhoog. Hij schrok van het lawaai, dat hij maakte en luissterde even angstig, of er onraad was. Maar alles bleef stil. Na een minuut gewacht te hebben, klom hij door het raam naar binnen en sloop naar de winkel.

Blijkbaar was hij goed bekend, want even later kwam hij terug met een portefeuille in de hand. Haastig ging hij het erf over, opende de poort en stond spoedig bij zijn makker, die loerend naar alle zijden had rondgekeken.

„Is het gelukt?” vroeg die zenuwachtig.

„Nou, en òf,” zei de jongste en deed de portefeuille open.

„Kom toch,” zei de oudste gejaagd.

„Even zien,” antwoordde de jongste, „de winkelbel waarschuwt wel, als Moos terugkomt.”

Stil was het daar achter.

Bij 't schemerlicht zagen de jongens onduidelijk bankbiljetten in de portefeuille zitten.

Opeens kreeg de jongste een ingeving, maar 't was een boze ingeving. Hij haalde een briefje van tien gulden uit de portefeuille. „Hou vast,” zei hij schor tegen zijn kameraad en duwde hem de portefeuille in de handen. Toen haalde hij uit zijn zak een oude portemonnaie, deed haar open en stopte het briefje erin. Daarna

sloot hij de portemonnaie zorgvuldig en wierp haar over de muur, op het erf van Moos.

„Vooruit nu,” zei hij en samen snelden ze weg. Spoedig waren ze in de duisternis verdwenen.

De torenklok sloeg half tien.

De volgende morgen was het ganse dorp in rep en roer en in groepjes bespraken de dorpingen de brutale inbraak, die de vorige avond had plaats gehad. Deze was spoedig bekend geworden, want Moos vertelde aan een ieder het ongeluk, dat hem getroffen had.

Een bedrag van driehonderd gulden werd vermist. Het was alles, wat hij aan contant geld in zijn winkel had en hij moest het gebruiken om verschillende wissels te betalen.

Hij was 's avonds tegen tien uur thuisgekomen en had dadelijk bemerkt, dat er in zijn huis ongewenste bezoekers waren geweest. Het achterraam stond open. In grote angst had hij dadelijk naar zijn geld gezocht en tot zijn schrik ontdekt, dat het verdwenen was. Zeer ontdaan was hij naar de burgemeester gelopen en deze had met de veldwachter een onderzoek ingesteld. Tot zover wisten de mensen in het dorp de gang der gebeurtenissen en druk werden die dan ook besproken. Ook de leerlingen op het schoolplein hadden het er druk over. Wie zou de dader zijn? Zouden ze hem nog te pakken krijgen?

Onder schooltijd was hun aandacht meer bij de diefstal, dan bij hun werk. Die vervelende sommen, die lange vormsommen wilden nu helemaal niet uitkomen. Torentje draaide onrustig in zijn bank, en zette nijldige cijfers. Maar ook dat hielp niet en de begeerde *nul* aan 't eind van de deling kon hij maar niet krijgen.

Plotseling werd er geklopt en toen mijnheer De Bruyn de deur opendeed, stond daar . . . de veldwachter. Deze bracht de hand aan de klep van zijn pet

en vroeg, of hij meester even in de gang mocht spreken. Na korte tijd kwam de meester terug; zijn gezicht stond ernstig. Hij ging naar Kees toe en fluisterde hem in: „Ga jij even naar het spreekkamertje, de veldwachter wilde je wat vragen.”

Kees werd vuurrood, verschrikt keek hij de meester aan.

„Toe, ga nu maar, Kees,” zei deze.

Kees ging. Zijn hart klopte in zijn keel. Wat moest dat nu toch? Het kamertje stond open. Daar zat de veldwachter. Maar ook de burgemeester. O, niet de vriendelijke burgemeester, maar een strenge nu, die je scherp aankeek.

„Luister eens, Kees Brak, we wilden je wat vragen,” zei hij. „Ken jij deze portemonnaie” en tegelijk legde hij een oude portemonnaie op tafel. Direct herkende Kees haar.

„Ja burgemeester,” zei hij, „die is van mij.”

De burgemeester en de veldwachter wisselden een snelle blik.

„Zo,” zei de burgemeester, „en hoe kwam die portemonnaie dan op het erf van Mozes Manheim?”

Kees schrok. Daar had je het al.

„Verloren, burgemeester,” zei hij zacht.

„Hm, ben jij dan op dat erf geweest?”

„Ja, burgemeester,” zei Kees, „gistermiddag.”

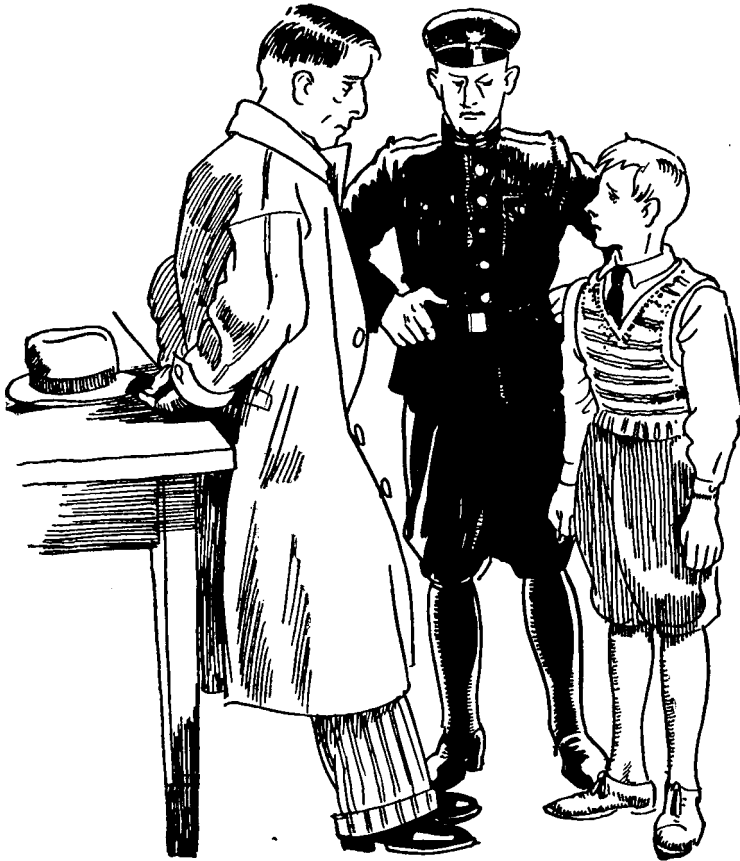
En hij vertelde hortend en stotend het verhaal van de voetbal. Opmerkzaam luisterde de burgemeester.

„Wie waren er bij?” vroeg hij opeens.

„Koos van den Toren, Ab van der Mey en Jan Vos,” zei Kees.

„Veldwachter,” zei de burgemeester, „wilt u eens vragen, of die jongens ook even hier mogen komen?”

Een ogenblik later stonden ze in het kamertje, verwonderd en beschroomd kijkend naar de burgemeester, en dan weer naar Kees, die daar stond, met een kleur

„Luister eens, Kees Brak, we wilden je wat vragen“.

als vuur. Ook zij herkenden de portemonnaie en bevestigden het verhaal, zoals Kees dat gedaan had.

„Hoeveel geld zat er in?“ vroeg de burgemeester verder.

„Niets, burgemeester,“ antwoordde Kees.

„En hoe komt er dan opeens tien gulden in?“ vroeg de burgemeester verder, terwijl hij de portemonnaie

opende en er een bankbiljet van tien gulden uithaalde.

Met grote verbazing keek Kees de burgemeester aan.

„Dat . . . dat weet ik niet,” stotterde hij. „Dat is niet van mij.”

„En,” vervolgde de burgemeester, terwijl hij zijn strenge ogen richtte op Kees, „waarom keek je gisteravond over de tuinmuur bij Mozes Manheim?”

De drie vienden keken hun makker verwonderd aan en Kees hakkelde: „Ik dacht, dat ik daar mijn portemonnaie verloren had en nu wilde ik . . . ik . . .” Een wild verdriet kwam opeens in zijn ziel. O, ze dachten dat hij, hij de dief was. 't Was alles zo vreemd, zo akelig. En opeens barstte hij los: „En ik heb niet gestolen, 't is niet waar, 't is vals. En meteen draaide hij zich om, vloog de gang uit, wierp de buitendeur open en rende naar buiten — weg!

De burgemeester bleef kalm.

„Ga jullie nu maar terug, jongens, naar je klas,” zei hij.

Ze gingen . . . langzaam.

De burgemeester en de veldwachter stonden op en liepen naar de klas van mijnheer De Bruyn. Die stond al in de gang. Fluisterend vertelden ze, hoe het verhoor was afgelopen.

„Ik kan 't toch niet geloven, al is de schijn tegen hem,” zei de meester.

De veldwachter haalde de schouders op.

De burgemeester zei: „We zullen zien.”

Ze namen afscheid en vertrokken.

De meester keerde weer in de klas terug. Hier was het doodstil. De kinderen waren allen onder de indruk van het vreemde, vooral toen ze zagen, dat de plaats van Kees ledig bleef.

„Doe jullie je rekenwerk maar weg,” zei meester. „'t Is tijd om te lezen.”

Onder de leesles was de aandacht ook niet groot,

vooral niet bij de drie vrienden. Ab zat maar te denken. „Zie je wel,” zei hij bij zichzelf. „Kees is toch niet eerlijk. Kees is een dief. Eerst al dat rare geval met mijn mes. En nu weer met die portemonnaie. Daarom stond hij ook zo aandachtig bij Moos door de ramen te kijken. Waar was dat anders voor nodig? Hij ging vast met dat jog niet meer om. Kan je begrijpen!”

Toch had hij het nooit achter Kees gezocht.

Jan Vos dacht er over als Ab. Bij Torentje stonden er twee dingen tegenover elkaar. Zijn achterdocht, zijn wantrouwen dat door de gebeurtenissen van gisteren en vandaag was opgewekt en zijn vriendschap voor Kees. Torentje schuifelde onrustig in de bank. De meester merkte het wel, maar hij zag vanmorgen maar wat door de vingers. Hij vond die geschiedenis met Kees zeer onaangenaam. Hij zou vanavond maar eens naar de weduwe Brak gaan. En hij zou vanmiddag, als Kees op school kwam, eens rustig met de jongen spreken, misschien kwam er dan wat meer licht in de zaak. Want, dat Kees geld gestolen zou hebben, dát wilde er bij de meester niet in.

Kees kwam echter die middag niét op school. Toen hij zo hard was weggerend, was hij regelrecht naar huis gelopen. Vrouw Brak keek heel verwonderd op, toen Kees daar buiten adem kwam binnenstormen.

„Jongen,” schrok ze, „wat is er? De school is toch nog niet uit? Het is pas half elf. En wat een kleur heb je. Heb je gehuild? Zeg het toch, wat is er aan de hand?” zei ze angstig.

„Ze zeggen, dat ik gestolen heb,” riep Kees met zenuwachtig-hoge stem.

„Wat,” zei moeder, „wat? Gestolen! Wie zegt dat?”

„De burgemeester en de veldwachter, en de jongens denken het ook. Ze keken me zo gek aan in het kamertje. Maar ik heb het niet gedaan, moeder.”

En hij legde zijn hoofd op zijn armen en snikte zijn

verdriet uit. Moeder was bleek geworden. Wat zou er nu weer zijn? Ze haalde een glas water.

„Drink eens, Kees,” zei ze zacht, „en vertel moeder dan eens rustig, wat er gebeurd is.”

Langzaam kalmeerde Kees en kon hij zijn moeder een vrij geregeld verhaal doen van alles, wat er die morgen was voorgevallen. Moeder luisterde stil.

„'k Heb het niet gedaan, moeder,” zei Kees en keek zijn moeder met zijn eerlijke ogen aan. Moeder kustte hem.

„Dat zie ik wel, jongen,” zei ze, „maar wie deed het dan wèl? En wie stopte dat briefje in je portemonnaie?” Kees schokschouderde.

„'k Zal vanavond eens naar de meester gaan,” zei ze. „Blijf jij vandaag verder maar rustig thuis. En Kees, denk er aan, dat er Eén is, die wel weet, hoe alles gebeurd is. Voor de Heere is niets verborgen. Laten we op Hem vertrouwen, jongen. Hij kan en wil helpen, als wij er Hem om vragen. Zul je niet vergeten te bidden, Kees?”

Kees knikte en weer kwamen de tranen.

In de keuken was kleine Jopie bezig met haar pop. „Pop dorst,” zei ze. Ze klom bij de kraan en kwam even later met een kommetje water bij haar pop terug. „Drinken!” zei ze, „leкке melk.” Daar viel 't kopje uit haar hand op de grond, in stukken. Met de pop in de arm kwam de kleine de kamer in. „Moes, poppie stout, poppie kommetje kapot. Jopie niet. Jopie zoet!”

Kees lachte even. Door de openstaande keukendeur had hij alles gezien en gehoord. Hij knuffelde zijn kleine zus even. „Ga jij maar spelen, lieve prul,” zei hij.

Toen ging hij weer aan de tafel zitten.

De andere morgen stonden Ab, Torentje en Jan bij elkaar op 't schoolplein. Zij praatten met elkaar over

alles, wat de vorige dag was gebeurd. „Zou Kees het echt gedaan hebben,” zei Torentje. „Ik kan het haast niet geloven.”

„Ja,” zei Jan Vos, „’t is wel raar, maar ik geloof het toch wel een beetje. Het komt alles zo precies uit.”

„Nou,” zei Ab, „ik geloof het wel. Weet je nog wel, met mijn zakmes. Dat was ook zo’n vreemde geschiedenis. En hij keek bij Moos door de ramen ook. En dan ’s avonds op de muur.”

Enkele andere jongens voegden zich bij hen. Ook lange Thomas.

„Lekker duitje heeft ie gestolen,” zei hij. „Driehonderd gulden. Kan je heel wat mee doen. Jammer voor hem, dat ze hem zo gauw gesnapt hebben.”

„Kijk, daar komt ie,” riep een van de jongens, toen Kees daar aankwam. Met loden schoenen was hij naar school gegaan. De vorige middag, na schooltijd was meester bij hen geweest en had met Kees gesproken. Hij geloofde Kees wel, maar kon toch in deze duistere zaak geen licht brengen.

„Moed houden, Kees,” had hij gezegd, „de waarheid zal wel aan het licht komen.”

O, de avond van die dag, toen hij in bed lag. Kees kon maar niet in slaap komen, telkens en telkens kwamen die nare gedachten weer terug. „Bidden,” had moeder gezegd. „Bidden, Kees.” Maar Kees kòn niet bidden. Hij had het geprobeerd, maar er was boosheid, er was wrok in zijn hart. En de woorden van zijn gebed, ’t was of ze weer op hem terugvielen. Dat was geen gebed, dat opsteeg tot voor de troon van God. Nee, er was een andere stem in zijn hart, die fluisterde: „Wat heb je nu aan de Heere? Hij helpt immers toch niet. De Heere kon toch wel zorgen, dat dit erge, dit nare niét was gebeurd. Dat was niet de stem van de Heere; dat was de stem van Satan, die hem niet met rust liet, daar in de eenzaamheid van de donkere zolder.

Kees had zich om en om geworpen in zijn bed en was eindelijk in een onrustige slaap gevallen.

's Morgens vroeg was hij wakker geworden en dadelijk was daar weer 't verschrikkelijke, dat hem benauwde, dat hem deed opzien tegen de dag, die vóór hem lag.

En toen hij nu de jongens daar in een groep zag staan, zonk de moed hem in de schoenen. Hij zag hun spottende blikken, hij voelde dat ze over hem spraken. Het leek wel, of op hun gezichten te lezen stond: dief! dief! En hij dreutelde wat heen en weer, totdat de bel ging en zij zich in een rij moesten scharen vóór de ingang der school.

Toen hij in de rij stond, zag hij de ogen der jongens, die hem zo vreemd aankeken; voelde hij als het ware hun blikken steken in zijn rug. Thomas zei, vrij hardop: „Pas op je zakken, jongens; 't is hier niet pluis in de rij.” Het bloed steeg Kees naar 't gezicht. O, hij had die lange, die treiter, wel kunnen vernielen; hij had hem wel willen slaan op zijn valse ogen. Maar, hij durfde niet. Het zou maar opschudding geven. En hij wilde maar liever niet opgemerkt worden; hij wilde ontkomen aan de algemene aandacht. Hij hield zich dus stil en klemde zijn vuisten samen in zijn zakken. Waar waren nu Koos en Ab en Jan om hem te verdedigen? Ach, ze waren er wel, maar ze sprongen niet voor hem in de bres bij die kwetsende woorden van Thomas van Delden. Zij deden, of ze hem niet zagen, of ze hem nooit hadden gekend. En toen werd Kees verbitterd. Mooie vrienden had hij. Nou, hij zou ze ook niet meer aanzien, hij kon ze missen, die Koos en die Jan en dat fijne domineeszontje ook.

Eindelijk zat hij op zijn plaats in de klas. Nadat ze een psalmvers hadden gezongen en de meester gebeden had, begon de Bijbelles. De meester vertelde de gelijkennis van de onbarmhartige dienstknecht, de gelijkenis, die de Heere Jezus uitsprak naar aanleiding van Petrus'

vraag: „Meester, hoeveel malen moet ik mijn vijanden vergeven? Zevenmaal?” En dan zegt de Heiland: „Niet zevenmaal, maar zeventig maal zevenmaal.” De meester vertelde die gelijkenis zo mooi. Trouwens, meester De Bruyn kòn mooi vertellen.

Kees luisterde ook. Het was een geschiedenis, die zo mooi begon en zo droevig eindigde.

„Ja,” zei meester, jullie vindt natuurlijk die dienst-knecht, die zo onbarmhartig was tegenover zijn mede-dienst-knecht een boze, een ondankbare man. Hem was zelf zó veel vergeven en nu wilde hij zijn schuldenaar, die hem lang niet zoveel moest betalen, niets kwijtschelden. Toch lijken we zelf wel eens op die onbarmhartige dienst-knecht. Weet je, wanneer? Dàn, als wij onze naasten niet willen vergeven, wat zij tegen ons misdeden. En òns is zo veel vergeven.

De Heere Jezus heeft eens gezegd: „Hieraan kan ik zien, of gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander.”

„Laten we daaraan denken,” zei mijnheer De Bruyn ernstig. „Dat woord is niet alleen voor grote mensen, maar het geldt ook voor jullie, jongens en meisjes.”

Kees was onrustig. Het leek wel, of de meester hèm bedoelde. Hij was ook boos. Hij was ook met wrok in zijn hart. Mocht dat nu wel van de Heere Jezus? Ja maar, dacht Kees verder, zij zijn begonnen. Ab en Koos en Jan, ze doen net of ze mij niet kennen. Ze lieten me vanmorgen in de steek. En dan die lange Thomas. Die valsaard. En toch goed wezen op je moeder en goede vrienden, dat was niet moeilijk. Maar nú, in zijn geval! Kees piekerde nog wat door. Nee, rustig was het bij hem niet.

Kees voelde zich erg eenzaam.

Niemand bemoeide zich met hem, toen hij de school uitging. Als een uitgestotene ging hij zijn weg naar huis.

En toen hij zich 's middags klaarmaakte om weer naar school te gaan, zuchtte hij onwillekeurig.

Moeder zei toen: „Je flink houden, Kees. Je bent eerlijk, je hebt geen schuld. Je hoeft je ogen niet neer te slaan. Ga jij maar gerust naar school, hoor jongen.”

En Kees ging, doch met een bezwaard hart.

Maar als hij de jongens naar hem zag kijken, als hij zag, hoe ze met elkaar fluisterden, dan begon het bij hem van binnen te stormen, dan woelde de drift in zijn hart. Dan kneep hij zijn vuisten samen en klemde hij de lippen op elkaar.

O, als het bij Kees tot een uitbarsting kwam.

En het kwam tot een uitbarsting. Het was enige dagen later, bij het uitgaan der school. De leerlingen stonden netjes in een rij, in de gang. Ze waren vrij rumoerig, die middag, en konden haast hun mond niet houden.

„Stil zijn,” zei de meester, „anders gaan jullie weer naar binnen. Jan Vos, ben je haast klaar? Wat zoek je toch?”

„Mijn pet, meester. Ik kan 'm nergens vinden.”

En toen flapte Ab er uit: „Vraag het maar aan Kees Brak, die weet vast wel, waar je is.”

De jongens gielden zacht. Kees voelde, dat hij driftig werd. Wacht maar, ventje, dacht hij, buiten krijg ik je wel.

Ze gingen naar buiten. Op de weg, vóór het schoolplein bleef Kees staan en wachtte Ab op. Daar kwam hij aan, dat dominees-jong. Kees vloog op hem af, bonkte tegen hem aan en gaf hem een geweldige klap op zijn gezicht.

„Au,” riep Ab in zijn boosheid, „au, gemene dief!”

Voordat de omstaande schooljongens wisten, wat er eigenlijk gebeurde, lagen de twee voormalige vrienden over de grond te rollen. Ab was flink en sterk, maar nu won Kees het van hem. Nú vooral. Hij was de aan-

valler, hij was woedend. Het kookte in hem. Al de opgekropte boosheid, al de wrok kwam los. Hij sloeg maar, waar hij Ab raken kon. En onderwijl schreeuwde hij woest: „En zeg nou nog eens wat, hè. En lach nou nog eens als je durft. Hier! Hier!”

Ab verweerde zich, wat hij kon, maar tegen die woedende Kees kon hij niet op. Het bloed gutste uit zijn neus.

Een oud heertje trad op de vechtenden toe, pakte Kees bij zijn kraag en piepte met een hoog stemmetje: „Moet jullie elkaar vermoorden, apen van jongens? Hier jij, wildeman.”

Hij probeerde Kees weg te trekken, maar die schopte wild achteruit. En toen het heertje een pijnlijke trap tegen zijn scheen had gekregen, liet hij Kees gauw los. Maar toen Kees weer opnieuw wilde beginnen, opende zich eensklaps de kring van jongens en meisjes en stond meester De Bruyn bij de vechtenden.

„Sta op!” gebod hij streng. „Ja, gauw wat Brak, en jij ook Van der Mey.”

Zij stonden op. Wat zagen ze er uit. Vooral Ab. Zijn ene broekspijp was gescheurd, bloed zat er op zijn kiel en zijn neus was erg opgezwollen. Maar ook Kees had een grote buil op zijn hoofd en gevoelige plekken op armen en benen.

Met strenge ogen keek de meester hen een ogenblik aan. Toen wees hij naar de school en met hangend hoofd gingen de twee vechtersbazen, voor de meester uit, de school weer in.

„Op je plaats,” zei de meester kort. „Als jullie gekalmeerd bent, zal ik wel even met je praten.”

En zo zaten ze een kwartiertje. Kees' boosheid zakte en begon plaats te maken voor een groot verdriet. „Dief”, dreunde het nog in zijn oren. „Gemene dief.” Hij veegde af en toe over zijn ogen, waar telkens die lastige waterlanders voor de dag dreigden te komen.

En Ab zat een beetje beschaamd te kijken. Hij had het niet zò erg gemeend, het was meer loslippigheid van hem geweest. En toen hij straks gescholden had, was dat meer een uiting geweest van woede om de harde klap, die hij kreeg, dan dat hij zijn vroegere makker zó wou kwetsen. Zo zaten ze ieder met hun eigen gedachten totdat de meester hen beval, bij hem te komen.

Daar stonden ze dan. De meester keek de beide boosdoeners eens aan. Toen zei hij: „Vertel op, Brak, wat was er aan de hand?”

Kees wilde antwoorden, maar het was, of zijn keel al dikker werd en weer kwamen de tranen. Vergeefs vocht hij er tegen. Eindelijk zei hij, nog half snikkend: „Ab heeft me uitgescholden voor dief.”

Toen keek de meester Ab aan met verwijtende blik. „Wat is dat nu?” vroeg hij zacht.

Ab boog dieper zijn hoofd. De meester keek van de een naar de ander; zijn medelijdende blikken bleven rusten op Kees, die vergeefs trachtte zijn tranen te bedwingen.

„Ga jij nu maar weg, Kees,” zei hij toen. „Ik zal met Ab wel verder praten.”

Kees ging.

„En,” zei de meester tegen Ab, „weet jij zo zeker, dat Kees heeft gestolen?”

Ab schudde van nee.

„En al had Kees het gedaan, mocht je dan wèl schelden?”

Ab knikte weer ontkennend.

„Ik meende het niet zo erg,” zei hij zacht.

„Dat vind ik gelukkig,” zei de meester, „maar Kees heeft toch maar het verdriet er van. Luister eens, jo,” zo vervolgde hij. „Kees heeft moeilijke dagen en zijn moeder ook. Ik ben bij hem thuis geweest. 't Is erg, als je zo wordt verdacht; en ik voor mij geloof nooit, dat Kees de schuldige is. Het is jammer, dat die zaak

zo duister blijft. Maar het wantrouwen van zijn vrienden is voor hem ook heel verdrietig. En nu zal ik niet zeggen, dat je hem weer moet vertrouwen. Dat laat zich niet gebieden. Maar wees voorzichtig met je woorden en denk ook eens aan de geschiedenis, die ik vanmorgen heb behandeld. Denk ook eens aan datgene, wat ik het laatst zei: „Hieraan zal ik zien, of ge mijn discipelen zijt, zo ge liefde hebt onder elkander.” Ik vrees, dat je je vandaag niet als een discipel van de Heere Jezus gedragen hebt, jongen. Ga nu maar naar huis en ik hoop voor Kees, dat deze zaak gauw tot helderheid gebracht wordt.”

Beschaamd ging Ab heen.

Buiten stonden Jan Vos en Torentje te wachten. Al de tijd hadden ze bij het hek van de school gestaan. Ze hadden Kees naar buiten zien komen. Snikkend was hij langs hen heen gegaan, zonder ze te bemerken. Wat ging er om in Torentje's hart. Hij wist het eigenlijk zelf niet, maar rustig was het daar binnen niet. Samen praatten ze over de vechtpartij. „Zou Ab gauw komen?” vroeg Jan.

„Weet ik 't,” zei Koos, die met zijn gedachten bij Kees was.

„Wat gaf hij die Ab op zijn kop, hè?”

„Nou,” zei Jan Vos, „Ab heeft er flink van langs gehad, maar 'k wou, dat hij nu maar gauw kwam.”

„Daar heb je 'm al,” zei Koos, toen Ab langzaam en enigszins verlegen kwam aanstappen.

De jongens vroegen Ab niets. Ze zagen wel aan zijn gezicht, dat hij het niet best had. Alleen zei Jan: „Wat zie je er uit, zeg. Er zit bloed op je jasje en kijk daar op je mouw ook al. En op je das.”

„En je mag je gezicht ook wel eens afwassen,” zei Torentje. „Moet je doen, bij de pomp, op de markt. Anders merkt je vader het.”

... en weldra was de wasserij op het stille marktplein in volle gang.

Ab voelde, dat die raad goed was. Om alles aan zijn vader te vertellen, daarin had hij weinig lust. Ze spoedden zich dus naar de pomp en weldra was de wasserij op het stille marktplein in volle gang. Torentje pompte uit alle macht en Ab maakte met zijn natte zakdoek zijn gezicht schoon. Daarna trachtte hij ook zijn kleren te reinigen. Dat ging echter niet gemakkelijk. Zó druk

waren ze bezig, dat ze voor niets anders aandacht hadden en verschrikt opzagen, toen opeens een mannenstem zei: „Wel, wel, dat lijkt hier wel wat op de grote schoonmaak.” Daar stond dominé Van der Mey en keek met boze ogen naar zijn zoon, die er ondanks al het wassen nog niet heel toonbaar uitzag. Ab sloeg zijn ogen neer. Hij zag, dat zijn vader boos was.

„Probeer jullie de gevolgen van de vechtpartij weg te nemen,” zei hij. „Nee, jongens, die gaan er met wat water niet af. Nou, ik moet zeggen, die Kees Brak heeft je flink geraakt. Ja, ik sprak zo juist mijnheer De Bruyn, die mij van het een en ander op de hoogte bracht. Nu, ik vind, dat ik een flinke zoon heb. Je hebt je als een kerel gedragen hoor. En,” vervolgde hij boos, terwijl hij ook de anderen aanzag: „ik vind, dat die Kees Brak een stel fijne vrienden heeft. Vrienden, die je in de steek laten, als je in de nood zit. Als jullie geprobeerd had, je vriend te helpen, inplaats van te schelden, had ik meer eerbied voor jullie gehad. Want ik wil je wel zeggen, dat 't nog lang niet zeker is, dat Kees de schuldige is. De burgemeester verdenkt ook nog anderen. Maar er zijn veel duistere dingen in deze zaak. Gaat naar huis en probeert je vriend te helpen. Beledigt niet en doet niet iemand zeer.”

„En jij met mij mee,” eindigde hij tegen Ab. Die ging. Dominee keek niet meer naar Koos en Jan. Die gingen ook huns wegs. En Torentje mompelde: „Eigenlijk heeft hij gelijk.”

HOOFDSTUK VII

MOEDER BRAK

Het was rustig geworden in het huisje van vrouw Brak. De lamp brandde al en kleine Jopie en ook Kees waren naar bed gegaan. Stil was het nu in het kleine kamertje. Moeder Brak zat aan tafel. Een mand met verstelgoed stond voor haar. Maar werkeloos lagen haar handen in haar schoot. Peinzend keek ze voor zich uit. Rustig en gestadig tikte de grote hangklok. Tik-tak; tikke-tak. Wat was die klok al oud. Wat had ze al veel meegemaakt. Steeds maar tikte zij voort; telde ze af de uren, één voor één, in gestadige gang. Uren van blijdschap, van vreugd en van voorspoed. Uren ook van droefheid, tegenspoed en rouw. Maar over vreugde en over smart, over wel en over wee, ging ongeroerd de tijd voorbij. Was het daaraan, dat moeder Brak dacht, nu zij naar de klok luisterde?

Waarom ligt die peinzend-droevige trek om haar mond?

Denkt zij aan het verleden, aan de jaren, die achter haar liggen?

Wil je weten, welke beelden uit het verleden opdoemen voor haar geest in dit stille avonduur?

Luister dan!

Het stormt. De golven der Noordzee worden hoog opgezweept door de hevige Noordwesterstorm. In vliegende vaart gaan de laaghangende wolken voorbij. Het is noodweer.

En te midden van dit weer, door golfgebruis en stormgeloedien, zoekt een eenzaam vissersscheepje zijn weg naar veilige haven. 't Is „De Volharding”.

Schipper Brak staat aan het roer en tracht het vaartuig in de goede richting te houden. Ginds, in de verte, weet hij de haven; weet hij ook zijn vrouw en zijn kinderen.

„'t Zal een hele hijs wezen,” zegt één van de andere vissers.

„Moed houden maar,” zegt Brak.

Nauwelijks heeft hij dit gezegd, of een grote golf komt aan, een breker, die bruisend neervalt op het scheepje en het dek overspoelt.

„Houd je vast,” roept nog een stem.

Het scheepje kraakt en steunt, doch richt zich weer op. Maar de plaats aan het roer is leeg. Schipper Brak is overboord geslagen. De anderen dodelijk verschrikt, kijken overal. Nergens zien zij een spoor van de ongelukkige schipper. De zee heeft hem verzwolgen; enige dagen later spoelt zijn lijk aan, dicht bij de veilige haven.

Met moeite brengen de vissers het scheepje de haven in. Diep onder de indruk vertellen de zeerobben hun droef verhaal.

Dit alles ziet vrouw Brak weer in haar herinnering, nu zij alleen zit in de stille kamer van haar huisje. Een oude visser, die ook op het scheepje voer bij haar man, had haar alles verteld. Nog weer doorleeft zij de vreselijke uren. Weer ziet ze de dominé binnentreden, die haar op voorzichtige wijze de ramp komt mededelen, die haar ook wijst op de Heere, die een Man der weduwen en een Vader der wezen is.

Antwoord geeft ze niet. Gebroken blijft ze achter, zij met haar beide kinderen, een jongen van 6 jaar en een meisje van enige maanden.

En moeder Brak spint voort aan haar herinneringen. Als dominé vertrokken is, gaat na een poosje de deur weer open en een oude vrouw treedt binnen.

Haar van diepe rimpels doorploegd gelaat spreekt

van moeite en verdriet. Ook haar is het leed niet bespaard gebleven. Haar man en haar zoon bleven in de storm en hun lichamen rusten reeds lang op het stille kerkhof bij de duinen. Maar haar ogen staan helder. Die ogen spreken van zielevrede na harde levensstrijd.

Stil gaat ze naar vrouw Brak toe en spreekt enkele woorden van medeleven, daarbij ook heenwijzend naar de Trooster in de hemel. Dan gaat ze weer heen. Een wit pakje laat ze achter op de tafel.

En als vrouw Brak na enige tijd dat pakje openmaakt, vindt zij daarin de „tekst”, waarop staat: „De Heere zal het voorzien.” En dan komen de tranen.

Dit alles ziet en doorleeft vrouw Brak nog eens weer in het stille avonduur.

Nu ontwaakt zij uit haar overpeinzingen. Ja, veel had ze beleefd. Ze ziet naar de tekst. „De Heere zal het voorzien,” mompelt zij. En was het niet zo geweest?

In het dorpje aan de zee was ze niet lang gebleven. Zij was gegaan naar Meerwijk, waar haar broer Antoon woonde in zijn huisje aan het meer. Met zijn hulp had ze zich er doorheen geslagen. Met naaiwerk had ze een sober bestaan en als ze tekort kwam, was daar altijd haar broer, die hielp. En de laatste tijd ging het al beter.

Totdat enige dagen geleden dat erge kwam met Kees. O, wat schrok ze, toen die zo overstuur thuiskwam. En wat een nare dagen had ze achter de rug. Het allervreselijkste was wel, dat de burgemeester en de veldwachter bij haar waren gekomen en haar huisje hadden doorzocht. Natuurlijk hadden ze niets gevonden. Kees had immers niet gestolen.

Ze had zo'n medelijden met haar jongen. Ze wist, dat hij zich ferm hield, vooral voor haar. Maar ze zag, dat hij leed. Zij zag, hoe weinig hij at, hoe droevig zijn ogen stonden. Och, waarom moest dit nu toch gebeuren? En wanneer zou het raadsel worden opgelost? Of zouden ze altijd onder verdenking blijven. Ze wist, dat de

mensen er over spraken; dat er ook waren, die geloofden in hun schuld. Moeder Brak zuchtte. Toen keek ze naar de wand. Ze vouwde haar handen. „Heere help!” zuchtte ze. Ja, de Heere zal het voorzien, dat geloofde ze.

En ze dacht aan het psalmvers:

*De Heer is recht in al Zijn weg en werk
Zijn goedheid kent in 't gans heelal geen perk
Hij is nabij de ziel, die tot Hem zucht
Hij troost het hart, dat schreiend tot Hem vlucht.*

Tien uur sloeg de grote hangklok. Moeder Brak glimlachte droevig. Ze had niet veel uitgevoerd, vanavond. Morgen moest ze dan maar dubbel hard aanpakken.

Ze maakte alles klaar voor de komende nacht. Met een klein lampje ging ze nog even naar boven, waar Kees lag.

Kees sliep nog niet. Hij kòn de slaap niet vatten. Hij dacht maar aan wat er die middag was gebeurd.

„Slaap je nog niet, jongen?” vroeg vrouw Brak.

„Ik kan maar niet in slaap komen,” zei Kees met zachte stem. Toen zette moeder het lampje neer, kwam naar zijn bed en streek hem liefdevol over zijn haar. En toen, opeens greep Kees haar om de hals en kuste haar, wild en hevig. En hij snikte en snikte maar.

„Zeg het maar tegen moeder, Kees, is er wéér iets ergs gebeurd?”

En toen kwam, met horten en stoten, het verhaal van die middag. Snikkend vertelde hij, dat Ab hem had uitgescholden voor dief. Moeder drukte hem steviger tegen zich aan.

„Ja, en Koos gelooft het ook, en Jan Vos ook. Allemaal denken ze het,” kermde hij. „En het is toch niet waar, moeder, heus niet.”

„Dat weet moeder wel, jongen,” suste ze, maar haar hart schreide.

„Heb je al gebeden, Kees?“ vroeg ze zacht.
Kees schudde heftig van nee.
„Ik kan niet bidden,” zei hij en door zijn woorden schrijnde het leed van zijn jongensziel.

Kees sliep nog niet.

„Zullen we het dan samen doen?“ vroeg moeder.
Kees knikte.

En moeder sloeg haar armen om hem heen, alsof ze haar jongen wilde beschermen tegen het verdriet en het donkere leed van de wereld. En ze bad, met zachte, eerbiedige stem. Het was, of ze haar jongen bij de hand nam, of ze samen gingen tot voor de troon van God, of ze daar neerlegde hun grote verdriet, hun schrijnend leed vóór de Troon der Genade. Het was, of ze fluisterde al hun smart in het oor van de Almachtige Vader,

die Zijn oren neigt naar de klachten der mensenkinderen, ook naar de smeking van deze twee verdriete mensen op de donkere zolder. En langzaam daalde de rust in Kees zijn hart; het werd stiller in hem en toen moeder „Amen” zei, zei hij het zachtjes na.

Nu kuste moeder haar jongen goede nacht en Kees sloeg zijn armen nog eenmaal om moeders hals en fluisterde: „Mijn eigen, lief moedertje.”

HOOFDSTUK VIII

DE VRIENDSCHAP HERSTELD

Woensdagmiddag!

De Kerkstraat lag verlaten en stil stonden de kleine huisjes te dromen in de zonneshijn van de eerste Septemberdag. Overal heerste rust.

Opeens werd de rust verstoord door een troepje jongens, die luid pratend en dan weer schreeuwend de Kerkstraat doortrokken. Vóórop liep lange Thomas, die zijn „kameraden” weer eens had opgezocht. Veel moois was het niet, dat troepje vrienden. De meesten deinsden voor een gemene streek niet terug. Ook nu vierde de baldadigheid hoogtij. Een kat, die rustig op een hekje zat te slapen, werd met stenen bekogeld, zodat het arme dier hinkend een veilige schuilplaats zocht.

Deuren werden met veel lawaai opengeworpen en een emmer met water, die buiten stond, werd omvergeschopt. In al die heldendaden nam Thomas een ruim aandeel.

Zo kwam het troepje ook bij het huisje van Gijs de Wolf en zijn vrouw, die sedert korte tijd hun nieuwe woning hadden betrokken. Beiden deden nu hun mid-dagslaapje, terwijl Kees, de trouwe hond, voor de deur lag.

„Kijk,” zei Thomas, „daar heb je dat mormel van die ouwe gek ook. Zullen we daar eens een lolletje mee hebben?”

Direct vond zijn voorstel bijval. Thomas haalde een eind stevig dik touw uit zijn zak, terwijl de andere jongens de hond met vriendelijke woordjes naar zich toe lokten.

Kwispelstaartend kwam het vriendelijke dier nader-

bij. Thomas greep het dier beet, deed het touw om zijn hals en zó werd de hond meegetrokken. De jongens lachten eerst hard, maar Thomas legde de vinger op de lippen en zei: „Stil wezen, anders horen ze ons en dan mislukt ons plannetje.”

Vlug liepen ze nu voort, terwijl de hond af en toe zachtjes jankte, als een ruwe jongenshand hard aan het touw trok. Af en toe keek hij eens naar de jongens, alsof hij zeggen wou: „Laat me toch los, ik moet naar mijn baasje. Hij moet straks met mij uit.” Dan stond het dier even stil, maar een harde ruk aan het touw en een nijldige schop deden het weer voortgaan.

Voortgaan, tot buiten het dorp, naar de kant van het meer, dat daar lag te schitteren in de zon. Hoe mooi lag het daar toch. Maar van al dat mooie zagen de jongens niets. Die werden veel te veel bezig gehouden door hun vermaak. Want vermakelijk vonden ze het wrede spel met die oude hond, die daar angstig-bevend tussen hen in stond.

Thomas vooral was in zijn element. Wreedheid was er in zijn ogen; medelijden met het arme beest had hij niet.

En aan het verdriet, dat hij de oude Gijs aandeed, dacht hij helemaal niet. Nee, zijn plan was mooi gelukt, en het zou nóg mooier worden.

„Jongens,” schreeuwde hij, „wij zullen dat mormel eens laten zwemmen, hij heeft vast wel een bad nodig. En in het meer is water genoeg.”

De jongens juichten. Ja, dat was een idee.

Ouwe Gijs was wakker geworden. Hij wreef nog wat slaperig zijn ogen uit en stond op. Zijn vrouw, die evenals hij, in een grote leunstoel zat, opende de ogen. Dadelijk was ze weer op de been.

„Nou eerst een bakkie thee zetten, ouwetje, dan kun je een kopje krijgen voor je je loopje gaat maken,” zei ze met haar hoog, vriendelijk stemmetje. Gijs

liep langzaam naar de voordeur, die een weinig openstond. Hij keek naar buiten en riep: „Kees, Kees!” Hij klapte in de handen en hij wist het: nu kwam Kees dadelijk. Want de hond bleef altijd vlak bij huis. Als Gijs in zijn handen had geklapt, kwam Kees altijd kwispelstaartend naar hem toe, stopte zijn koude snuit in Gijs zijn handen, alsof hij zeggen wou: „Daar ben ik, ik heb al op je gewacht.” Zo was het al jaren gegaan en het was voor Gijs altijd weer een nieuwe blijdschap. Maar nu bleef alles stil. Nogmaals klapte Gijs in zijn handen en weer riep hij. Maar er was onrust in zijn stem. Hij keek de straat in en liep toen langs het huis naar het kleine achtertuintje. Maar Kees kwam niet. Och, Gijs moest eens weten, wat er op dat ogenblik met zijn viervoetige vriend gebeurde. Ook zijn vrouw hoorde de angst in zijn stem, toen hij voor de derde maal riep.

Zenuwachtig kwam hij de kamer in.

„Hij is er niet,” zei hij bevend en het oude vrouwtje wist dadelijk, wie hij bedoelde.

Nogmaals liepen ze samen rondom het huis, keken in het tuintje, keken in de straat, maar ze zagen geen spoor van hun trouwe Kees.

„Waar kan die nou toch zijn, vrouw?” zei de oude klagend, terwijl hij in zijn leunstoel ging zitten en zijn bevende handen klemde om de armleuningen.

Bezorgd keek het oude vrouwtje haar man aan. Als hij zich nu maar niet te zenuwachtig maakte, zich niet opwond. „Och Heere, geef uitkomst,” zuchtte ze. Rusteloos liep ze weer naar de voordeur. Geen hond te zien. Wel zag ze in de verte drie jongens aankomen. Het waren Ab, Jan en Koos, die op deze Woensdagmiddag besloten hadden een kijkje te nemen bij het meer.

„Och jongens,” zei ze, „heb jullie onze hond soms gezien? Hij is nergens te vinden. En Gijs is zo zenuwachtig, dat begrijp je.” Natuurlijk kon ons drietal geen

opheldering geven, maar ze beloofden, goed naar de hond uit te zien.

„We zullen hem dadelijk brengen, als we hem vinden,” troostte Torentje, die medelijden had met het verdrietige vrouwtje.

„Hij zal wel niet zo ver uit de buurt zijn.”

Ze gingen verder, samen sprekend over het verdwijnen van de hond, tot ze bij het meer kwamen. Van verre hoorden ze al geschreeuw en getier en naderbij gekomen zagen ze een groep jongens aan de kant van het water, die een hond aan een touw hielden. Ze hadden het beest naar de oever gesleept, kennelijk met het doel, de hond in het water te werpen. Verschillende grote jongens waren er bij en ze herkenden ook lange Thomas, die, met een dikke stok gewapend, het grootste woord had. Ze zagen ook, dat het de hond van Gijs was. Het dier jankte zachtjes.

„Laat dat dier los,” riep Torentje, maar Thomas lachte vals en schreeuwde: „Kom maar eens op, als je durft, dan gooien we jou er ook bij. Er is plaats genoeg!”

En een heel lange, sterke jongen, kwam, zwaaiend met zijn stok, naar hem toe en bulderde: „Als je 't hart hebt, met je vingers aan die hond te komen, sla ik je de hersens in, versta je?”

Ze kenden hem wel. Het was Jan Dekker, de grootste vagebond van het dorp, bekend om zijn wreedheid en zijn vechtlust. Aarzelend bleven ze staan. Helpen durfden ze niet en ze moesten het aanzien, dat de hond door ruwe handen werd aangepakt en in het meer werd geworpen, terwijl de baldadige troep door een woest Indianengehuil zijn vreugde uitte over zulk een verheffend schouwspel.

Woensdagmiddag!

Ook voor Kees Brak. De vrije middag, die zo prettig

kon zijn, waarop hij met zijn vrienden verre tochten deed of leuke spelletjes speelde, of roeide op het meer. Och, wat was toch alles veranderd. Hoe eindeloos lang leek zo'n middag nu. Kees wist er bijna geen raad mee. Spelen kon je nu niet. En wandelen? Och, wie ging er nu alleen een wandeling maken. En daarbij, hij vreesde de jongens op straat. Hij vreesde hun spottende ogen; hij vond het vreselijk te gevoelen, hoe allen hem vermeden, hem alleen lieten. Nu, deze middag, was hij ook weer thuisgebleven; hij rommelde wat in de schuur, hing wat om in de kamer, nam een boek, legde het weer weg, en wist eigenlijk niet, wat hij thuis moest uitvoeren. Moeder zag dat alles aan en zuchtte. Wat moest daar nu toch van terecht komen.

„Kees,” riep ze tenslotte, „hier is een pakje voor oom Toon. Wil jij dat even wegbrengen?”

Veel zin had Kees er niet in, maar hij durfde niet weigeren. Trouwens, bij het meer was het doorgaans stil. Je zou daar niet veel jongens zien, stelde hij zichzelf gerust. Hij greep zijn pet en ging op stap.

Toen hij bij het meer kwam, schrok hij. Een grote troep jongens stond aan de oever. Een omweg makend, kwam hij echter ongezien bij het huisje van oom Toon. Oom was in zijn tuin bezig; tante was druk aan het werk. Hij gaf aan tante het pakje af, riep oom goedendag en keerde terug. Langs dezelfde omweg wilde hij weer naar het dorp, maar hij was nieuwsgierig geworden. Wat voerden ze daar toch uit? Voorzichtig sloop hij nader, zich telkens verschuilend achter een bosje. Zo, nu was hij tamelijk dichtbij. Hier, achter dit bosje stond hij vrijwel voor de jongens verborgen. Als hij nu de takken wat opzij boog, kon hij goed zien, wat daar gebeurde. Kijk, daar stonden Jan en Ab ook. En daar had je Torentje. En Thomas, wat deed die daar toch bij het water? En dan die boef, die Jan Dekker. Die stond maar aldoor met een stok in het water te stoten. Wat deden ze toch?

Hij rekte zich uit. O, zijn ogen werden groot van schrik. Er lag een hond in het water. Wanhopig zwom het dier rond. En telkens, als de hond aan de kant kwam, duwden Thomas of Jan Dekker hem weer van de wal af.

Doodsangst was er in de ogen van het dier, dat vruchteloze pogingen deed, de kant te bereiken.

„Zwemmen mot je,” hoorde Kees Thomas schreeuwen. „Dat mot je leren. Dan kan je met gekke Gijs voortaan ook gaan zwemmen. Vooruit, van de kant af, mormel. En laat zien, wat je kan.”

Kees hoorde en zag dat alles aan. De gedachten gingen duizelend snel door zijn hoofd. Dat was Kees, de hond van Gijs, die ze daar bezig waren te verdrinken. Want lang kon het niet meer duren. Dat zag Kees wel. De bewegingen van het dier werden al langzamer. En Kees dacht aan de droefheid van die oude man, hij zag de wanhopige pogingen van de hond, die zacht klagend jankte. En opeens vloog daar een wilde woede door Kees heen, de boosheid laaide op in zijn hart. Kijk, daar stond die Thomas, die dat arme dier plaagde, evenals hij hem, Kees, getreiterd had met zijn vals gezicht en zijn stiekume beledigende woorden. En Kees wilde die hond redden. Dat was er ook al een, net als hij, die geslagen en geplaagd werd. En hij vergat alle voorzichtigheid; hij vergat de dikke knuppels, waarmee de jongens waren gewapend; hij telde niet hun kracht en hun groot getal. Voortgedreven werd hij door een wilde woede. En hij stormde tussen de jongens in en hij vloog af op Thomas, die juist weer de hond een stoot gaf.

„Lelijke beul,” schreeuwde Kees, „lelijke dierenbeul. Daar! Daar!”

En hij gaf Thomas een stoot, dat die wankelde, en zijn stok liet vallen. Weer een stoot en daar tuimelde de lange plaaggeest in het meer. Doornat en bemodderd kroop hij er weer uit. Maar Kees was nog niet bedaard. Hij greep de stok en zwaaide er als een dolleman mee

in de rondte, zodat de jongens verschrikt op zij stoven. „Laat je dat beest er uit!” schreeuwde Kees. „Laat je 'm er uit!”

Maar niemand keek meer naar de hond. Ze keken alleen maar naar die jongen, die daar stond met fonkelende ogen. Die daar stond, geheel alleen tegenover allen.

Torentje had een schok gekregen, toen daar onverwacht Kees als een bom tussen de schreeuwende jongens was ingevallen. Kees, dat was Kees. En een vreemde, grote blijdschap bloeide op in zijn hart. Hij voelde het, ja hij had het in het diepst van zijn hart altijd gevoeld: Kees was zijn vriend. Dat was Kees, die je nooit in de steek liet, die altijd medelijden had met hen, die in leed en in droefheid waren. Zij met hun drieën hadden beloofd de hond terug te brengen en ze hadden er bij gestaan als zoutzakken, toen het dier geplaagd en gemarteld werd. Ze hadden er bij gestaan, zonder een hand uit te steken, bang als ze waren, voor die grote kerels met hun dikke stokken.

En bewonderend keek hij naar Kees, die daar stond als een overwinnaar, met gloeiende wangen, dreigend zwaaiend met zijn stok. Niemand durfde hem toch maar aan te raken. Zelfs Thomas niet, die daar geheel verslagen aan de kant stond.

Durfde niemand?

Hoor, daar klinkt een ruwe lach en Jan Dekker komt naar voren.

„Wat moet jij, lelijke dief?” zegt hij grijnslachend. „Denk je, dat je onze pret hier kunt komen bederven? Wacht maar kereltje, dan zal ik je 's even kraken.”

En dan stapt hij naar Kees toe, de dikke stok in de vuist.

Onwillekeurig maakt Torentje een beweging om zijn makker bij te springen. Maar Kees ziet geen gevaar. Verdedigen zal hij de hond, die met inspanning van

zijn laatste krachten uit het water is gekropen en nu amechtig in het gras ligt. En dat „lelijke dief” heeft zijn woede nog meer aangewakkerd. Hij licht zijn stok op en suizend daalt die neer op de hand van Jan Dekker. Met een vloek springt die achteruit, maar zo hevig is de slag aangekomen, dat hij zijn stok niet kan vasthouden. Torentje grijpt hem op. Maar Jan Dekker slaat er geen acht op. Een vals licht is in zijn ogen gekomen. In zijn hand heeft hij een geopend knipmes. Met grote stappen komt hij op Kees af, die maar al met zijn stok zwaait. En dan . . . „De veldwachter,” roept één der jongens verschrikt en zet het op een lopen.

Jan Dekker ziet om. Ja, het is zo. Met grote schreden komt Van Houten op het groepje af. De meeste jongens gaan er vandoor. Thomas ook, zo gauw hij dat kan met zijn druipende kleren en kletsnatte schoenen.

Jan Dekker ziet, dat hij nu zijn wraak niet kan koelen. „Wacht maar,” zegt hij dreigend, „je beurt komt nog wel.”

Dan volgt hij haastig de anderen.

En dan staan ze daar alleen, Kees met zijn drie vroegere vrienden. Met barse stem informeert de veldwachter naar wat er is gebeurd. Torentje vertelt het hele verhaal in kleuren en geuren. Breed meet hij uit het heldhaftig gedrag van Kees, bij wie de boosheid nog niet geheel is verdwenen. Toch is er blijdschap in zijn hart. Kees hoort het wel aan de stem van Koos, dat er geen vijandschap is tussen hen, dat 't haast weer net is als vroeger. Ook Ab en Jan zijn anders, dat merkt hij wel.

„Zo,” zegt eindelijk de veldwachter, „we zullen die heren in de gaten moeten houden. Breng jullie nu maar gauw die hond naar Gijs. Die zal hem wel gemist hebben.”

Met zijn vieren gingen ze naar 't huisje van Gijs. Torentje liep naast Kees. Hij was blij. Hij was de laatste dagen niets op zijn gemak geweest. Hij voelde, hoe hij

al die tijd van Kees gehouden had, ook in de laatste dagen. Af en toe kwam de gedachte aan de diefstal bij hem op, maar Koos wilde daar nu niet aan denken. Wat had de dominé ook al weer gezegd? Helpen moesten ze Kees. Misschien konden ze met elkaar wel uitzoeken, wie de dief was. Misschien konden ze hem samen wel vangen.

Zo dacht Torentje en stil liep hij voort.

Ook de andere jongens zeiden weinig, maar dachten zoveel te meer.

Kees had de hond aan het touw en rustig liep het beest naast hem. Af en toe keek hij Kees aan, of hij zeggen wou: „Ja, ik weet wel, wie mij uit de handen van die boze jongens gered heeft. Ik blijf maar dicht bij jou, hoor.”

Maar toen ze in de Kerkstraat kwamen en de hond zijn baas aan de deur zag staan, was hij niet meer te houden. Hij rukte zich los en vloog naar Gijs toe. De hond leek wel dol opeens. Hij sprong tegen zijn baas op, likte zijn handen, jankte van blijdschap en sprong maar om Gijs heen, zodat het touw om Gijs zijn benen slingerde, en hij groot gevaar liep te vallen. Toen het touw weer losgewikkeld was, sprong de hond naar binnen, gevolgd door oude Gijs, die nog niet wist, of hij waakte of droomde. Door de halfgeopende deur zagen de jongens, dat de hond bij de oude vrouw op de schoot sprong en met zijn staart al kwispelstaartend een kopje van de tafel sloeg. Toen kwam het oude mensje naar buiten; haar ogen straalden.

„Hebben jullie die hond teruggebracht, jongens?” vroeg ze vriendelijk.

„Wij niet, maar hij, Kees Brak,” zei Torentje dadelijk, wijzend op Kees.

„Kom jullie maar binnen, jongens,” zei ze, „dan kan de baas jezelf bedanken.”

Aarzelend kwamen ze de kamer binnen. De oude zat

op zijn stoel; de hond zat op zijn knieën en likte zijn handen. Ja, zelfs zijn gezicht. Torentje lachte inwendig even. Die Gijs behoeft zich vanavond niet te wassen, dacht hij. De hond is bezig hem helemaal schoon te maken.

Aandoenlijk was de blijdschap van de twee oudjes. De oude man was zijn gehele omgeving vergeten en praatte slechts vriendelijke woordjes tegen de hond. Van bedanken kwam niet veel. Maar het oude vrouwtje vergat de jongens niet. Ze gaf de jongens de hand en bedankte vooral Kees hartelijk voor zijn hulp. Die was weinig op zijn gemak. Hij was blij, dat hij met zijn makers weer buiten stond.

Toen ze scheidden, vroeg Ab: „Kom je me morgenochtend halen Kees? Je weet wel, om half negen. Dan halen we samen Torentje af en Jan Vos vinden we dan wel op de markt.”

Kees knikte. „Het is goed,” zei hij, „om half negen.”

Meer woorden gebruikten ze niet, maar Kees ging naar huis, veel blijder dan hij er vandaan was gekomen.

HOOFDSTUK IX

HET AVONTUUR

„Toe Harm, laat ons nou meerijden. Je hebt plaats genoeg in je auto. Die is bijna helemaal leeg. Neem ons nou mee tot aan de overkant van het meer. Daar kun je zo fijn spelen tussen die lage bosjes. En als je dan terugkomt van de stad, zullen wij je wel opwachten. Toe Harm, doe het nou.”

Zo stond Torentje te bedelen en hij zette daarbij zo'n armoedig gezicht, dat Harm, de vrachtrijder, even glimlachen moest en zei: „Nou, vooruit dan maar. Van zulke passagiers zal ik anders niet vet worden.”

„Hoera, jongens,” schreeuwde Torentje, „het mag. Vooruit erin!”

Dat behoefde hij geen tweemaal te zeggen, want in een ogenblik waren Jan, Ab en Kees achterin de auto geklommen.

„Tot de wegwijzer Harm. Stop je dan even?” vroeg Torentje nog.

De chauffeur lichtte beleefd zijn pet en zei: „'k Zal er om denken, mijnheer.”

De jongens grinnikten. Daar ging de auto.

„Houd uwee u goed vast,” zei Torentje, „dat uwee niet met uwes hoofd tegen de kant botst.”

Ze reden de weg af, die langs het meer leidde. Aan de overzijde van het meer splitste die weg zich en bij de splitsing stond de bedoelde wegwijzer. Rechttuit ging je naar de stad, terwijl de weg rechts ver achter om het meer heenliep. Liep je die weg een flink eind op, dan kwam je langs de molen, die nu weer lustig zijn wieken ronddraaide in de wind.

Bij de wegwijzer stopte de auto en de jongens spron-

gen op de weg. Ab haalde zijn horloge voor de dag. „Twee uur,” zei hij. „Hoe laat ben je hier weer terug, Harm?”

„Laat 's kijken,” zei Harm, „ik heb nog al heel wat te doen in de stad. Om een uur of zes zal ik wel weer hier zijn, denk ik. Als je dan maakt, dat je klaar staat, kun je wel weer mee terug rijden. Als er tenminste nog plaats is in de auto. Anders moet je er maar bovenop.”

„Mij best,” zei Ab, „als ik maar meerijden kan.”

„Nou, veel plezier,” zei Harm, terwijl de auto zich in beweging zette. „Denk er om, geen gevaarlijke streken uithalen, knaapjes.”

De jongens liepen lachend verder. Gevaarlijke streken. Ha, ha, 't was daar nogal gevaarlijk tussen al die bosjes en dat kreupelhout. Je zag geen mens. Langzaam liepen ze achter elkaar langs de smalle paadjes tussen 't kreupelhout, dat hoe langer hoe dichter werd. Kees liep achteraan en in zijn hart was blijdschap. Hij zag ze voor zich uitgaan, zijn drie vrienden. Ja, vrienden waren ze weer, hij voelde het. Zonder veel woorden was de vriendschap weer hersteld. En hij dacht weer aan die Woensdagmiddag, bij het meer. Daar was het weer goed geworden tussen hen. Blij was hij thuisgekomen en opgewonden had hij alles aan moeder verteld. En moeders ogen waren even blij geworden en zij had Kees even gestreeld. Maar spoedig daarop was weer dat droevige gekomen in haar ogen, dat Kees er de laatste tijd zo vaak in had gezien. O, als moeder zo stil zat en zo verdrietig vóór zich keek, dan kwam het verdriet weer sterker in zijn hart terug. Hij wist, waarom moeder zo verdrietig was. 't Was ook zijn verdriet. Het verdriet dat ze samen droegen. O, ze leden nog zo onder de verdenking, die nog altijd op hen rustte.

Daaraan liep Kees te denken, toen hij onverwachts aanbotsde tegen Jan, die, evenals de anderen, opeens stilstond. Aan hun linkerhand was een heel smal paadje,

dat zich verloor in het dichte kreupelhout. „Laten we daar eens ingaan,” stelde Torentje voor. „Misschien vinden we wel sporen van rovers. Want wij zoeken rovers, hè?” zei hij opeens met barse stem en vervaarlijke boze ogen, „en wij zijn politieagenten. Laten we dan eerst eens krijgsraad houden en onze wapens nazien.”

Tegelijk nam hij een dikke tak, die op de grond lag, trok er de zijtakken af en zei, strijdlustig met zijn wapen zwaaiend: „Ziezo, mijn sabel is in orde.”

Ook de anderen voorzagen zich van sabels, die in overvloed op de grond verspreid lagen. Voorzichtig slopen ze nu langs het smalle paadje, tussen het kreupelhout door. Torentje liep voorop en keek spiedend rond. Zacht volgden de anderen. Opeens stond Torentje stil en legde waarschuwend de vinger tegen de lippen. „Ik geloof, dat ik onraad hoorde,” fluisterde hij. Doodstil stonden ze. Zacht woei de wind door de bosjes; geen ander geluid liet zich horen. Alleen, heel in de verte, op de grote weg, toeterde een auto. Voorzichtig trachtten de jongens door het dichte kreupelhout te gluren. Geen rover was er te zien. Een ogenblik bleven ze nog stil. Maar toen begon Ab, Jan Vos met zijn sabel in zijn rug te prikken. Jan liet dat zo maar niet toe en maakte zich klaar, zijn aanvaller met zijn zwaard te doorsteken, toen Torentje, die zichzelf maar tot aanvoerder had bevorderd, opeens snauwde: „Stilte asjeblijft, motten jullie de boel in de war sturen?”

„Motten,” zei Ab, „’k zie helemaal geen motten.”

Maar Torentje zei streng: „Vooruit, ga mee, en zachtjes.”

Ze gehoorzaamden, maar niet, voordat Ab zijn aanvoerder nog een klap met zijn sabel op zijn broek had gegeven.

Maar plotseling hield deze de pas in en luisterde.

„Stil,” zei hij zachtjes, stil „dan toch. Daar kómen

rovers. Weg, wèg, zeg ik je. Hier achter dit grote bosje. En doodstil liggen."

De jongens gehoorzaamden hun aanvoerder en kropen weg op de aangeduide plaats. Hun ogen schitterden. O, 't was een leuk, een opwindend spel.

Ja, nu hoorden ze het ook. Daar kwámen de rovers. Ze voelden zich zeker veilig, hier in de eenzaamheid, want ze praatten luid met elkaar.

Daar waren ze vlakbij.

Kees gluurde door een opening tussen de bladeren. Verschrikt trok hij zijn hoofd terug. De jongens keken hem vol spanning aan.

„Thomas en Jan Dekker," fluisterde hij.

De kameraden hielden hun adem in. Als dié hen hier vonden.

Maar die twee bemerkten hen niet. Vlakbij het bosje bleven ze staan.

„Eerst een sigaret opsteken," zei Jan Dekker.

De jongens hoorden hem een lucifer aanschrappen en even bleef het stil. O, gingen ze nu maar door. Maar dat pakte heel anders uit.

„Laten we even uitblazen," zei Thomas, „ik voel m'n benen."

In grote spanning lag het viertal in zijn schuilplaats.

„Ziezo," hoorden ze de ruwe stem van Jan Dekker, „laten we nu de buit nog eens even bekijken, voor we hem wegbrengen. Toch niemand in de buurt, hoop ik?"

„Gelukkig niet," zei Thomas, „k zou niet graag willen, dat iemand ons begluurde. Het zou er slecht voor ons uitzien."

Zijn stem beefde een beetje.

„Haha, wordt Thomasje bang?" lachte de ander spottend. „Niet nodig, hoor, het zaakje is zo mooi voor elkaar als het maar kan. Niemand heeft er erg in: ze denken allemaal, dat die sufferd van Brak het gedaan heeft. Het was toch een slim plannetje van jou, zeg, om

tien gulden in die portemonnaie te stoppen en dat ding over de muur te gooien."

„Hé," zei hij plotseling ophoudend, „hoor ik daar wat?"

„Niets," zei Thomas onverschillig, „of 't moest een vogel in dat bosje zijn."

„Die Brak zat er lelijk tussen, iedereen geloofde het," zei Jan Dekker verder. „Die drie vrienden van hem ook. Dat komt zeker, doordat je dat grapje met dat mes hebt uitgehaald. Ik zou de snuiten van die knullen wel eens hebben willen zien, toen dat mes uit Brak zijn zak te voorschijn kwam."

Al pratend haalde hij de portefeuille uit zijn zak. Behoedzaam keken de booswichten rond. Toen zei Jan Dekker: „We brengen straks de portefeuille naar dat ouwe, onbewoonde huisje, hier dicht in de buurt en stoppen ze binnen in het huisje zolang in de grond. Daar komt toch nooit iemand. Morgenavond, om een uur of acht halen we het zaakje daar weer vandaan. En dan probeer ik Vrijdagmorgen in de stad wat briefjes te wisselen. Hier in het dorp zou dat dadelijk in de gaten lopen."

Thomas nam de portefeuille over en de stem van „Moos" nabootsend, zei hij: „Mooie portefeuille, nha, met tweehonderd negentig ghuldens; heb die lelijke Brak gestolen."

Ze lachten.

Ze wisten niet, dat er vier paar oren waren, die alles hoorden. Ze wisten niet, dat ze ook werden bespied.

Want Torentje was zacht, heel zacht vooruit gekropen en gluurde door de opening in de bladeren. Met één oogopslag had hij èn de boosdoeners èn de portefeuille gezien.

„Kijk," zei Jan Dekker, „daar heb je de buit nog. Een briefje van tweehonderd gulden, twee van vijf en twintig en vier van tien. Tien gulden moest er af voor

die Brak. Hij moest eens weten, hoe fijn we hem erin hebben laten lopen. Wat zal hij in de penarie zitten, hij en ook zijn moeder. Maar ik gun het dat jong van harte. Gaf me daar een klap op mijn vlerk, die raak was. Hij is nog blauw, kijk maar. Jammer, dat die veldwachter kwam. Als ik dat jong nou te pakken had, zou ik hem met plezier mijn mes over zijn gezicht halen."

Kees, in zijn schuilhoek, rilde. Hij wist het, dat was geen grootspraak van die wreedaard. Die zou voor zo'n daad niet terugdeinzen.

Hij had het gezien aan zijn wreed gezicht, hij had de haat gelezen in die boze ogen.

Maar in die angst mengde zich ook grote blijdschap. Hij had alles gehoord en hij wist het, zijn onschuld was aan het licht gekomen. Zijn makkers wisten het nu ook, dat hij geen dief was; iedereen zou het spoedig weten. En zijn gedachten gingen uit naar huis, naar z'n moeder. Wat zou ze blij zijn. En dankbaar. Ja, de Heere hielp toch wel, hielp toch altijd. Toen hij hoorde van die portemonnaie had hij onwillekeurig een beweging gemaakt; had hij zich bijna verraden. Vol schrik was hij verder doodstil blijven liggen. Als die twee nu maar gauw weggingen.

Dat was ook het geval, gelukkig.

Thomas zei: „Laten we nou maar opstappen en naar het huisje gaan. Dan zijn we dat ding voorlopig kwijt. Zolang we de portefeuille bij ons hebben lopen we groot gevaar gesnapt te worden. Morgen komen we terug en nemen dan het bootje van Willemse."

„Goed," zei Jan Dekker, „laten we de buit dan maar netjes wegstoppen. Ze moesten eens weten in Meerwijk waar de poet ligt begraven. Goed, dat ik op het idee ben gekomen."

Toen gingen ze.

Voetstappen verwijderden zich.

Daarna werd het stil.

Nog een klein poosje bleven de jongens liggen in hun schuilhoek.

Ze praatten zacht, maar opgewonden over alles, wat ze hadden beleefd.

„Nou, is dat even een avontuur,” zei Torentje. „En nu is alles uitgekomen Kees.”

Kees knikte alleen maar. Spreken kon hij niet, hij was te vol.

„Hè, hadden we ze nu maar kunnen pakken en vastbinden,” zei Torentje. „Zou dat even wat geweest zijn. Hadden we de buit gevonden en de dieven gearresteerd. Wij zijn toch politieagenten?”

„Het is veel beter, dat we dadelijk naar de burgemeester gaan en alles vertellen,” zei Kees. „Die zal wel het beste weten, wat er moet gebeuren. En dan ga ik gauw naar huis, om moeder alles te zeggen. Wat zal ze blij zijn. Ze heeft zoveel verdriet gehad de laatste tijd,” liet Kees er met trillende lippen op volgen.

De jongens werden stil. Ab vooral keek beschaamd voor zich.

„Goed dan,” zei Torentje, „dadelijk naar de burgemeester. Wat zal die opkijken. Albertus, hoe laat is het? Wat, al half zes. Vooruit jongens, hier vandaan, anders lopen we Harm mis.”

Voorzichtig keken ze eerst om zich heen. Van de dieven geen spoor meer. Langs hetzelfde smalle paadje keerden ze terug, scherp uitkijkend naar alle zijden. Toen ze kwamen, was het een vrolijk spel geweest, dat sluipen door het kreupelhout. Maar nu was het ernst. Verbeeld je, dat ze de twee deugnieten eens ontmoetten. Doch ze kwamen niemand tegen. Tijdig waren ze bij de wegwijzer, want even vóór zes kwam Harm aanrijden, die hun een plaatsje gaf tussen manden en kisten en ze veilig en vlug naar Meerwijk bracht.

Het is te begrijpen, dat de burgemeester zeer ver-

baasd, maar ook zeer blij was, toen de jongens hem een verslag gaven van hetgeen die middag was voorgevallen. En Van Houten, die onmiddellijk bij de burgemeester was ontboden, was niet minder in zijn nopjes.

„Denk er om jongens, geen woord tegen anderen erover. Jij, Kees Brak, kunt het aan je moeder vertellen, en jullie aan je ouders. Maar verder zwijgen. Jullie begrijpt, en je ouders zullen het ook begrijpen, dat de zaak mislukt, als er iets van uitlekt. Ga nu maar heen en denk er om: Mondje dicht.”

Toen de jongens vertrokken waren, bespraken de beide mannen de zaak nog wat nader.

„Je vraagt de hulp van de veldwachter uit Nieuwbuurt,” zei de burgemeester. „Dat is hier dichtbij. En jullie hebt samen al meer karweitjes opgeknapt. Ik zal zelf ook mee gaan. Het is 't best, dat we die dieven op heterdaad betrappen. Hou jij die boosdoeners in de gaten en vraag ook, of Willems, die bootjes verhuurt, ons direct waarschuwt, als een boot soms vroeger door hen wordt weggehaald. Mijn auto houd ik beschikbaar voor 't geval, dat we onverwachts weg moeten. Ik ben blij, dat de zaak nu wordt opgelost; blij ook voor de weduwe Brak en haar flinke jongen. Nu Van Houten, je kunt nu wel gaan. Rijd even naar Nieuwbuurt en breng daar de zaak in orde.”

Van Houten salueerde en verdween.

HOOFDSTUK X

SPANNENDE OGENBLIKKEN

Donderdagmiddag.

Ze stonden met hun vieren bij het huisje van oom Toon. Het liep tegen vijf uur en ons viertal had die dag rust noch duur gehad. Het was zo moeilijk geweest, het geheim te bewaren.

Hun ouders hadden hun op het hart gedrukt, geen woord los te laten van de zaak, die hun hart geheel vervulde. En het was hun gelukt, al was het moeilijk geweest. Ze waren naar het meer gegaan en Kees had bij oom Toon aangeklopt.

Maar alles was stil daarbinnen. Er was niemand thuis.

Het mooie weer van de laatste dagen was verdwenen. Een felle wind woei uit het Noorden en donkere wolken dreven voorbij. Het was, of de zomer voor goed afscheid genomen had. De jongens keken naar het meer. Wild golfde het water op onder de striemende gesel van de stormwind. Het was een mooi, maar ook een somber gezicht.

„Jo, als we nou 's gingen varen,” zei Torentje. „Wat zouden we lekker schommelen.”

„Ja, maar oom Toon is niet thuis,” zei Kees.

„Maar zijn boot is er wel,” zei Ab. „Als je vraagt, mag je altijd en als je oom nú thuis was, zou je ook wel mogen varen. Het is een sterke boot.”

Kees aarzelde nog.

„Toe zeg, laten we gaan,” zei Torentje. „Het is toch jouw schuld niet, dat je oom niet thuis is. We passen toch altijd goed op de boot?”

En Torentje keek met verlangende ogen naar het meer, waarvan de witgekuifde golven een sterke aantrekkingskracht uitoefenden op de onbevreesde waaghals.

„Kijken, of het schuurtje open is,” zei Kees, nog niet overtuigd.

Ze gingen er heen, de deur van het schuurtje wàs los.

„Zie je wel,” triomfeerde Torentje, „je oom dacht zeker: ik zal het schuurtje maar niet op slot doen; misschien komt mijn neef nog wel met zijn vriendjes om te roeien en het zou jammer zijn, als ze de riemen niet konden krijgen. Kom jo, over een uurtje zijn we weer terug.”

„Nou, vooruit dan maar,” zei Kees.

Ook hij had zin in een roeitochtje. Al was het meer wat wild, het zou daarom anders zijn dan gewoonlijk. Prettiger, o ja, veel prettiger.

Ze droegen samen de riemen in de boot en Jan maakte het touw los. Kees en Ab pakten ieder een riem en daar gingen ze. Wat ging dat mooi en wat slingerden ze lekker. Telkens klotste het water tegen de boot, maar ze gingen voor de wind af. De roeiers trokken niet hard, de wind hielp je wel.

„Even aflossen?” vroeg Torentje.

Maar toen hij opstond, schommelde de boot zo erg, dat hij haastig weer ging zitten.

„Laten we maar naar de overkant varen,” zei hij, „dan rusten we daar wat uit en gaan met nieuwe moed terug. Spoedig waren ze aan de overzijde. Het bootje schoof met een vaart in het riet, dat wild door de wind heen en weer werd bewogen.

Ze keken elkaar aan. Hun ogen glinsterden.

Wat een fijne tocht was dat.

„Dat 's mannenwerk,” zei Torentje trots. „Als het meer zo glad is en het is mooi weer, dan kunnen jonge-

juffrouwen ook wel roeien. Maar nou is 't wat anders."

„Ga je mee terug," vroeg Kees, die toch niet erg rustig was.

Ab had daar echter niet veel zin in.

„Laten we even bij het huisje gaan kijken," zei hij.
„Heel even maar."

Torentje viel hem dadelijk bij en ook Jan Vos voelde wel wat voor dat voorstel. Kees weifelde.

„Zou het niet gevaarlijk zijn?" vroeg hij aarzelend.

Torentje lachte.

„Om half zes zeker," zei hij. Als 't nou tegen achten was. Jo, we gaan even kijken en dan dadelijk weer terug. Met een kwartiertje zijn we weer hier. "

Kees liet zich overhalen en zo stapte het viertal in de richting van het oude huis.

Geen van vieren had nog eens over het meer gekeken. Hadden ze dat gedaan, dan zouden ze een bootje hebben zien naderen, dat met twee personen was bemand en snel naderbij kwam.

Ze liepen vlug door het kreupelhout en stonden spoedig voor het oude huisje, dat zulk een groot geheim verborg.

Ze gingen binnen en deden de deur zorgvuldig achter zich dicht. Niets was veranderd. De jongens waren toch enigszins onder de indruk en spraken zachter dan gewoonlijk.

„Even boven kijken nog," zei Torentje, de ladder opklimmend.

Ab en Jan volgden, maar Kees bleef beneden. Hij wist niet, hoe hij het had, maar hij wilde, dat hij die tocht maar niet begonnen was.

„Kom nou toch," riep hij naar boven. Hij deed de deur vast open en stapte naar buiten. Hij zag rond. Niets verdachts was er te zien. Opeens keek hij scherp in de richting vanwaar zij gekomen waren. Bedroog hij zich of waren dat twee gedaanten, die daar snel nader-

den door het kreupelhout? De adem stakte hem in de keel. Ja, het was zo. Het waren Thomas en Jan Dekker, die zich met spoed heenwongen door het geboomte. Zij hadden hem ook gezien; Jan Dekker stak de vuist tegen hem op.

Naar binnen rennen en de deur dichtduwen was voor Kees het werk van een ogenblik. Hij vloog de ladder op en schreeuwde met een doodsbleek gezicht: „Daar komen ze. Pas op!”

Ieder begreep, wie hij bedoelde.

„Ze hebben me gezien,” hijgde Kees.

„De ladder,” riep Torentje, „haal de ladder op.”

Ze grepen de ladder beet en trokken hem naar boven. Maar hij was nog niet halverwege omhoog of de deur vloog open en daar stond Jan Dekker met een van woede verwrongen gezicht. Hij zag de ladder omhoog gaan. Een sprong . . . Hij had hem te pakken. Uit alle macht trokken de jongens, maar ze konden de ladder niet meer omhoog krijgen.

Thomas snelde naar de hoek, waar de schat lag begraven. Wild groef hij met zijn handen in de grond. Daar had hij de portefeuille al te pakken en stak haar in de binnenzak van zijn jasje. Toen kwam hij zijn kameraad te hulp. De jongens boven trachtten de ladder los te rukken, de beide boosdoeners trokken op hun beurt uit alle macht. Gesproken werd er niet. Niets anders werd gehoord dan de wind, die gierend spookte om het oude huisje.

Opeens gaf Jan Dekker een geweldige ruk. De jongens werden naar voren getrokken en Kees, die vooraan stond, wankelde. Hij trachtte zich nog vast te houden, maar viel met een smak naar beneden.

Toch scheen hij zich niet bezeerd te hebben, want in een ogenblik was hij op de been en vloog hij naar de deur.

Maar Jan Dekker was nog vlugger. Hij sprong naar

voren, greep Kees bij de schouders en slingerde hem in een hoek. Woedend was hij.

„Eindelijk heb ik je,” bulderde hij. „Eindelijk kan ik met je afrekenen.”

Thomas wilde zijn kameraad te hulp komen, maar deze zei: „Laat maar, ik kan het alleen wèl af.”

Nog lag Kees in de hoek, waar de sterke handen van zijn vijand hem hadden neergesmeten. Met bange ogen keek hij naar zijn aanvaller. O, hij wist het wel, medelijden had hij niet te verwachten. En hulp? Ja, zijn kameraden zaten boven op zolder, maar zouden ze het wagen de strijd aan te binden met die twee sterke schurken?

Zouden ze het wagen?

Kijk, daar komen een paar sterke jongensbenen door het trapgat. Dan volgt de rest. Torentje laat zich voorzichtig zakken, hangt een ogenblik aan zijn handen. Dan, met een plof komt hij op de aarden vloer terecht. Vlak daarop volgen Ab en Jan. Een grote vreugde slaat door Kees heen. Ja, daar zijn ze, zijn vrienden, zij laten hem niet in de steek. Torentje krijgt een stomp van Jan Dekker, die hem achteruit doet waggelen. Kees tracht overeind te komen, maar Jan Dekker duwt hem weer neer. Thomas vecht met Jan en Ab. Dicht bij het raam worstelen zij. Door de bestofte ruitjes zie je de bomen, maar verder niets. Geen mens.

Geen mens?

Opeens laat Jan Vos Thomas los. Hij snelt naar de deur, trekt die open en verdwijnt. Hij heeft twee gedaanten gezien. Wie het zijn, weet hij niet, maar ze kunnen hier helpen. Hij had het niet beter kunnen treffen. Onder de bomen staat veldwachter Van Houten en naast hem zijn collega uit Nieuwbuurt. Ze komen deze omgeving eens verkennen, want zij hebben Jan Dekker en Thomas over het meer naar deze plaats zien roeien. Natuurlijk worden deze twee deugnieten in de

gaten gehouden. „Geschaduwd”, zeggen de veldwachters. Enkele woorden van Jan zijn voldoende om hem op de hoogte te brengen. Snel stappen ze naar het huisje toe.

Daar binnen is het gevecht nog in volle gang. Toen Jan de deur uitvloog, hadden zijn vrienden vreemd opgekeken. Ging hij er vandoor? Jan Dekker spotlachte.

„Houd je goed, Thomas,” riep hij. „Eén is er al aan de haal, laat je door die jongetjes niet op de kop zitten. We zullen ze wel klein krijgen. We zullen”

Verder kwam hij niet. Met open mond keek hij naar de deur, die openging. Daar stonden de beide veldwachters.

„Nu is het genoeg,” zei Van Houten. „Gaat allebei tegen de muur staan. Gauw, en geen kunsten uithalen,” zei hij dreigend en liet een revolver zien.

De twee booswichten deden, zoals hun bevolen was. Thomas zag doodsbleek, de ogen van zijn kameraad dwaalden glurend rond, alsof hij een gelegenheid zocht om te ontsnappen.

De vier kameraden stonden bij elkaar en keken met grote ogen naar wat er gebeurde. Maar Torentje kon zich al weer niet stilhouden.

„Thomas heeft de portefeuille in zijn zak,” zei hij. „Kijk, hij heeft hem uit de grond opgegraven, u kunt daar het gat nog zien.”

Van Houten stapte naar Thomas toe.

„Geef hier die portefeuille,” zei hij kort.

Bevend reikte Thomas haar over.

„Heb je die bij Mozes Manheim weggenomen?” zei de veldwachter.

Thomas knikte van ja.

„Niet knikken, maar antwoorden,” zei Van Houten streng.

„Ja, meneer,” zei Thomas bedeesd en begon te huilen.

Allen keken naar de dief, die nu zo'n zielig figuur maakte.

Toen nam Jan Dekker zijn kans waar. Met enkele sprongen was hij bij de deur, rukte die open en rende weg.

In een paar tellen was ook Van Houten bij de deur. Hij zag de booswicht over het grasveld rennen.

„Sta,” bulderde hij, „sta of ik schiet.”

Met enige sprongen was Jan Dekker in het beschuttende kreupelhout.

Van Houten hief zijn arm op, een vuurstraal! — een knal!

Natuurlijk schoot de veldwachter in de lucht om de vluchteling schrik aan te jagen, maar deze rende door.

„Er achteraan,” schreeuwde Van Houten, „neem jij die andere mee.”

„Hij is naar het meer,” riep Torentje. Ze vlogen door het kreupelhout.

HOOFDSTUK XI

LOOF DE HEERE, MIJN ZIEL!

Ze stonden aan de oever van het meer. De wind was tot een storm aangewakkerd en de golven sloegen wild tegen de kant. En op het felbewogen water dobberde een bootje. Jan Dekker had geen tijd verloren laten gaan. Hij was in zijn „eigen” bootje gesprongen en roeide nu uit alle macht tegen wind en golven in. Veldwachter Van Houten aarzelde niet.

„Jullie blijven hier,” zei hij tegen de jongens. „Jij,” zei hij tegen Thomas, „jij achter in de boot, wij aan de riemen.”

Daar schoot de boot al vooruit. Jan Dekker roeide, wat hij kon, maar de boot met de beide veldwachters won zienderogen. Na korte tijd lagen de beide vaartuigen naast elkaar.

„Leg je riemen neer,” commandeerde Van Houten. „Nee,” siste Jan Dekker, „je krijgt me nooit.”

Veldwachter Van Houten had zijn riemen ingehaald en stak zijn hand uit, om de boot van de vluchteling vast te grijpen. Jan Dekker sprong overeind, hij zwaaide met een roeispaan, zijn ogen flikkerden kwaadaardig.

„Pas op,” waarschuwde de andere veldwachter.

Maar het was niet nodig. Door de schommelende beweging van de boot verloor de schurk het evenwicht en met een snerpende gil viel hij over de rand van de boot in het meer en verdween in de diepte.

Er was een ogenblik van verwarring.

Thomas had zijn handen voor de ogen geslagen.

De jongens aan de wal keken in ademloze spanning toe. Ze zagen de lege roeiboort wegdrijven, een eind verder dobberde een roeispaan. Maar van Jan Dekker be-

speurden ze niets. Ze zagen hoe veldwachter Van Houten zoekend rondkeek over de golven, ze zagen, hoe hij plotseling wees. De jongens keken in de richting. Op eens slaakte Kees een kreet en riep: „Daar, een hand!” Nooit in zijn gehele leven zou hij die hand vergeten, de hand van een mens, die in de worsteling met de dood, smeekte om het leven.

Van Houten had die hand ook gezien. Hij aarzelde niet. Hij wierp zijn uniformjas uit, ontdeed zich vliegensvlug van zijn laarzen. Wat was die hand al ver van de boot af. Toen, een sprong, een plons. Met grote ogen van angst stonden de jongens aan de kant dit gebeuren aan te zien.

„Hij heeft hem,” schreeuwde Torentje opeens.

Ja, ze zagen het, de veldwachter was bovengekomen en had het bewegingloze lichaam van Jan Dekker vast. Behendig stuurde de andere veldwachter de boot naar zijn collega, die moeite genoeg had in de wilde golven het hoofd van de drenkeling boven water te houden. Met veel inspanning gelukte het, het slappe lichaam in de boot te krijgen. Daarna klom Van Houten in de boot en liet zich uitgeput op de zitbank neervallen.

Door de felle wind was de boot alweer een heel eind teruggedreven, zodat ze spoedig weer tegen de wal lag, waar de jongens stonden.

De veldwachters legden het slappe lichaam van Jan Dekker in het gras, de veldwachter uit Nieuwbuurt begon onmiddellijk met het toepassen van kunstmatige ademhaling. Veldwachter Van Houten stond zijn jas uit te wringen. Met eerbied keken de jongens naar hem. Dat was nog eens een veldwachter, waar je trots op kon wezen. Thomas stond er verslagen bij, hij deed geen poging om weg te lopen. Trouwens, hij begreep, dat dit hem niet veel baten zou.

Dan keken de jongens weer naar Jan Dekker, die nog geen teken van leven gaf.

„Zou hij dood zijn?” vroeg Torentje zacht aan Van Houten?

„Nee,” zei deze, „zijn hart klopt nog. Kijk, hij raakt gelukkig al veel water kwijt. Het scheelde anders niet veel.”

Eindelijk werden de pogingen van de veldwachter uit Nieuwbuurt met succes bekroond. Er kwam meer kleur op het gezicht van de drenkeling. Daar sloeg hij de ogen open keek verwezen rond. Toen sloot hij ze weer.

„En nu niet langer gewacht,” zei Van Houten. „Leg hem in de grote boot. Jij en ik zullen roeien en jij — dat tegen Thomas — gaat achterin. De jongens moeten dan maar volgen met het kleine bootje dat daarginds ook al weer tegen de kant ligt.”

Zoals van Houten gezegd had, gebeurde het ook.

Torentje en Kees gingen aan de riemen. Wat roeiden die veldwachters. De jongens hadden moeite, hen bij te houden, hoewel hun bootje toch heel wat kleiner was.

Zo hadden ze vrij spoedig het huisje van oom Toon bereikt. Deze was onderwijl thuisgekomen en stond reeds aan de oever naar de twee naderende bootjes uit te kijken. In enkele woorden had Van Houten hem de zaak uitgelegd.

„Ik zal aan mijn vrouw vragen, of ze vuur wil aanleggen in de keuken. Dan kunt u zich wat warmen en drogen.”

Maar al te graag nam de veldwachter dat voorstel aan.

Maar eerst had hij nog een opdracht aan de vier kameraden.

„Jullie brengt dat bootje naar de eigenaar terug. Daarna gaan jullie naar de burgemeester en vertelt hem, wat er is gebeurd. Vraagt hem of hij spoedig een auto hierheen stuurt, misschien is het ook goed, dat hij de dokter telefonisch waarschuwt.”

Toen ging de rest van het gezelschap naar binnen. De veldwachters droegen Jan Dekker, die nu weer geheel was bijgekomen. Thomas volgde, met neergeslagen ogen.

Oom Toon stond nog bij het bootje. Zijn gezicht glansde van blijdschap.

„Zo is dus, Gode zij dank, alles goed gekomen, hè,” zei hij tegen Kees en gaf hem zo'n klap op de schouder, dat Kees even een pijnlijk gezicht trok.

„Ga nu maar gauw alles aan je moeder vertellen en zeg, dat ik vanavond nog even aankom.”

Toen vertrokken de jongens.

Het is te begrijpen, dat er een geweldige opschudding ontstond in het anders zo rustige dorp, toen de gebeurtenissen van die middag bekend werden. Velen maakten een wandeling naar het huisje van de weduwe Brak om de gelukkige moeder en Kees de hand te drukken. Dominé Van der Mey was één van de eersten.

De burgemeester, die de volgende dag kwam, vertelde, dat Jan Dekker en Thomas een volledige bekentenis hadden afgelegd. Hij meende, dat zij beiden wel naar de tuchtschool zouden worden gezonden.

Kees was dolgelukkig en zijn vriendschap met zijn drie kameraden was hechter dan ooit.

Zondagmorgen in Meerwijk.

In stralende pracht staat de zon aan de wolkeloze hemel.

En door de heldere nazomerlucht roept de kerkklok met metalen stem de mensen op naar het huis des Heeren. Overal ziet men de mensen naar buiten treden om te gaan luisteren naar des Heeren Woord. Ook vrouw Brak en Kees gaan kerkwaarts. Wat is alles veranderd. Weg is de droefheid van de laatste dagen, weg de verdenking, die hun leven zo donker maakte.

Het kerkgebouw is al bijna vol als zij binnenkomen en vlug nemen ze hun plaatsen in.

Nog enige ogenblikken en dan staat Ds Van der Mey op de kansel. Nadat hij de zegen heeft uitgesproken, zegt hij:

„Onze voorzang is het eerste vers van de 103e psalm.”

Moeder Bak ontroert. Het is het psalmvers dat deze laatste, gelukkige dagen leefde in haar hart, het psalmvers, waarin de zanger zijn ziel opwekt om de Heere te loven, omdat hij ondervonden heeft, dat onze trouwe God geen bidder laat staan. Het is het lied van een mensenkind, dat na dagen van donkerheid Gods liefde en genade weer in volle pracht ziet lichten.

De bekwame organist speelt zijn voorspel, waarin de ziel wordt gestemd tot dankbaarheid en aanbidding.

O, dit psalmvers is Moeder Brak uit het hart gegrepen. En als Kees zijn moeder aanziet, gevoelt hij wel, waarom moeders ogen vochtig zijn, begrijpt hij wel, waarom moeder zijn hand zo drukt.

Met enige forse, juichende accoorden besluit de organist zijn voorspel en dan zet de gemeente in:

*Loof, loof, mijn ziel de Heer met alle krachten,
Verhef Zijn naam, zo groot, zo heilig t' achten,
Och, of nu al wat in mij is, Hem prees.
Loof, loof mijn ziel de Hoorder der gebeden,
Vergeet nooit één van Zijn weldadigheden,
Vergeet ze niet, 't is God, die z' u bewees.*

INHOUD

	Blz.
I. Een klaverblad van drie	7
II. Een klaverblad van vier	22
III. Er op uit	34
IV. Een zwempartij en nog wat	46
V. De laatste vacantiedag	55
VI. De diefstal en haar gevolgen	63
VII. Moeder Brak	80
VIII. De vriendschap hersteld	86
IX. Het avontuur	96
X. Spannende ogenblikken	104
XI. Loof de Heere, mijn ziel!	111